

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1908. Första Kammaren. N:o 15.

Lördagen den 22 februari, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Upplästes ett inkommet läkarintyg, så lydande:

Att statsrådet *Swartz* på grund af muskelreumatism för närvarande är förhindrad bevista Riksdagens sammanträden, intygas på heder och samvete.

Stockholm den 21 februari 1908.

Carl Victor Lundström,
legit. läkare.

Justerades protokollet för den 15 i denna månad.

Upplästes följande till kammaren inkomna handling:

Till Riksdagens Första Kammare.

På nådigste befallning får riksmarskalksämberet härigenom äran inbjuda herrar ledamöter af Riksdagens Första Kammare att närvara i Ridderholmskyrkan den 26 innevarande februari, då Hans Maj:t Konungen på 250-årsdagen af Roskildefreden vid Karl X Gustafs kista nedlägger en krans.

Tryckta inträdeskort, angifvande ingång till kyrkan, tiden då dörrarna öppnas m. m., komma snarast att tillställas kammarens herrar ledamöter.

Stockholms slott den 21 februari 1908.

F. v. Essen.

Riksmarskalk.

Reinhold Rudbeck.

Herr vice talmannen erhöll på begäran ordet och yttrade: I anslutning till den nu gjorda inbjudningen får jag aflämna följande vördsamma motion.

Härefter aflämnade herr vice talmannen ifrågavarande motion, som erhöll ordningsnumret 47 och öfverskriften »om nedläggande i Riddarholmskyrkan af en krans vid högtidlighållandet af Roskildefredens minne».

Denna motion föredrogs och hänvisades till statsutskottet, hvarefter protokollsutdrag härom justerades.

Vidare upplästes en till kammaren inkommen handling af följande lydelse:

Till herr Talmannen i Riksdagens Första Kammare.

Kommitterade för anordnande af fosterländsk minnehögtidlighet i Stockholm den 26 innevarande februari i anledning af Roskildefredens 1658 hafva, bland annat, anordnat ett stort fosterländskt tåg, hvilket mellan kl. 2—5 e. m. kommer att defilera förbi den utanför Nordiska Museet uppresta Karl X Gustafsstatyn.

Till detta tåg har redan en storartad anslutning anmälts från hufvudstadeus olika korporationer och föreningar.

Kommitterade hafva emellertid ansett, att tåget skulle komma att på ett alldeles särskildt sätt blifva ett uttryck ej allenast för hufvudstadens utan för hela det svenska folkets känslor för det stora fosterländska minnet, om detta folks nu till Riksdag församlade representanter behagade däruti deltaga, och få på grund häraf uttala den förhoppningen, att så kunde blifva fallet.

Fördenskull få kommitterade vördsamt hemställa, att herr Talmannen ville till kammarens kännedom bringa hvad kommitterade härmed vågat ifrågasätta.

För den häudelse denna framställning skulle af kammaren gillas, anhålla kommitterade att senare få meddela de närmare planerna för tågets anordnande.

Stockholm den 20 februari 1908.

Å kommitterades vägnar:

Hans Wachtmeister.

Ordförande.

Wilh. Planting-Gyllenbåga.

Ordet lämnades åter på begäran till herr vice talmannen, som yttrade: Med anledning af det nu gjorda meddelandet får jag hemställa, att kammaren behagade besluta att deltaga i det

afsedda festtåget för högtidlighållande af tvåhundra femtionde årsdagen af Roskildefreden.

Denna hemställan bifölls.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran följande under gårdagen bordlagda ärenden, nämligen bevillningsutskottets memorial n:o 11, lagutskottets utlåtanden n:is 12 och 13 äfvensom Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtanden n:is 2 och 3.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 19 och 21 innevarande februari bordlagda utlåtande n:o 2, angående regleringen af utgifterna under riksstatsens första hufvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hof- och slottsstaterna.

Punkterna 1—4.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 5.

Kungl. Maj:t hade under förevarande hufvudtitel föreslagit Riksdagen medgifva, att Rosersbergs slott finge med samma slag som hittills och under enahanda villkor i öfrigt som dem, hvarmed slottet af Konung Oscar II i lifstiden innehafts, äfven framgent af Kungl. Maj:t disponeras. *Ang. dispositionen af Rosersbergs slott m. m.*

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehåft följande inom Andra Kammaren väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen:

n:o 59, däri herr *G. B. Hellman m. fl.* hemställt, att Riksdagen vid sitt beslut rörande utgifterna under första hufvudtiteln måtte foga sådana villkor, att tidsenliga och lämpliga bestämmelser blifva utfärdade angående såväl dispositionsrätten öfver Djurgården, den s. k. Djurgårdskassan, dess förvaltning och revision som ock beträffande de kungl. lustslotten,

n:o 110, däri herr *F. W. Thorsson*, med hvilken herr Värner Rydén m. fl. instämt, föreslagit, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och därpå grundade förslag i syfte, att Hans Maj:t Konungens enskilda dispositionsrätt till kungl. Djurgården måtte upphöra, samt att, intill dess denna Hans Maj:t Konungens dispositionsrätt upphörde att gälla, för-

Ang. dispositionen af Rosersbergs slott
 valtningen af den s. k. Djurgårdskassan måtte varda underkastad
 Riksdagens kontroll och revision; samt

m. m.
 (Forts.)

n:o 114, däri herr *J. T. Larsson* i Lund hemställt:

1:o) att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning angående lämpligaste anordningen af förvaltningen af de kungl. slotten med därtill hörande jordegendom, så att denna förvaltning måtte komma under fullt sakkunnig ledning och effektiv kontroll, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill utredningen kunde föranleda; och

2:o) att, vid bifall till hvad under första punkten hemställts, Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående dispositionen af Rosersbergs slott för det närvarande icke måtte af Riksdagen bifallas.

Utskottet hade på anförda grunder hemställt, att Riksdagen i anledning af Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning samt herrar Hellmans m. fl., Thorssons och Larssons ofvan omförmälda motioner måtte

ej mindre medgifva, att Rosersbergs slott må med samma anslag som hittills och under enahanda villkor i öfrigt, som genom Rikets Ständers skrifvelse den 1 december 1809 blifvit fastslagna i fråga om Drottningholms m. fl. lustslott, af Hans Maj:t Konung Gustaf V i hans lifstid disponeras,

än äfven i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t behagade dels taga i öfvervägande, huruvida icke de förslag, som hvarje år böra uppgöras till följande årets reparationsarbeten å de kungl. slotten, må, innan de fastställas till efterrättelse, underkastas granskning af öfverintendentsämbetet, dels ock låta verkställa utredning, huruvida och i hvad mån de till Djurgårdskassan inflytande inkomster må kunna förutom till det med kassan för närvarande afsedda ändamål användas jämväl till de kungl. lustslottens underhåll, och därefter till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill utredningen må gifva anledning.

Friherre Tamm: Det är, herr talman, icke för att göra någon som helst gensaga mot statsutskottets här framställda förslag till beslut, som jag begärt ordet; detta så mycket mindre som jag mot själfva klämman *ej* har att göra den ringaste erinran. Min afsikt är blott att beträffande det stycke, som förekommer näst framför statsutskottets förslag till beslut, få ett förtydligande från statsutskottshåll. Det heter där: »Härjämte har utskottet velat frambålla önskvärdheten däraf, att, till dess den nu väckta frågan om dispositionen af Djurgården och Djurgårdskassan blifvit afgjord, ytterligare tomter å Djurgården icke må

till enskilde upplåtas» o. s. v. Det finnes på Djurgården en institution, som är hela landets skötebarn. Den kan också komma att drabbas af en sådan bestämmelse, om enligt statsutskottets mening detta beslut skulle gälla äfven för Nordiska museet och Skansen. Hvad som därför skulle vara intressant att få veta är, huruvida statsutskottet afser, att i uttrycket »enskilde» äfven skulle inbegripas Nordiska museet och Skansen, till hvilka sålunda icke något område skulle få upplåtas under utredningstiden.

Ang. dispositionen af Roseraberghs slott m. m.
(Forts.)

Jag hoppas att från statsutskottshåll få svar på denna fråga, på det att det möjligen otydliga uttrycket måtte blifva borttaget och därmed oron öfver att en sådan tolkning skulle vara den rätta och sålunda tillämpningen gälla äfven Nordiska museet och Skansen.

Friherre Gripenstedt: Det skadar ju aldrig att vara föränsksam, och därför kan ju frågan vara mycket naturlig. Men såvidt jag ser, står här mycket tydligt, att dessa önskemål, som utskottet uttalat, endast gälla nyupplåtelser till enskilde, och dit kan omöjligen Skansen räknas. Och som den ärade talaren själf sade, Skansen är ett skötebarn. Ingen vill då lägga stötstenar. Således tror jag, att man i det afseendet kan vara fullkomligt lugn.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i nu föredragna punkt hemställt.

Punkterna 6—8.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 19 och 21 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 3, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet.

Punkterna 1—7.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 8.

Med föranledande af Kungl. Maj:ts i punkten 8 af föreliggande hufvudtitel i statsverkspropositionen därom gjorda framställning hade utskottet i förevarande punkt hemställt, att Riksdagen måtte höja förslagsanslaget till fångars vård och underhåll med 150,000 kronor.

Ang. höjning af förslagsanslaget till fångars vård och underhåll.

Ang. höjning
af förslags-
anslaget till
fångars vård
och underhåll.

Friherre Palmstierna: Utan att hafva något att erinra mot utskottets hemställan, hvartill jag anhåller om bifall, skall jag dock be att få yttra ett par ord.

När man läser detta, undrar man, om icke det skulle vara fördelaktigare, att till ett annat år Kungl. Maj:t komme med en annan beräkningsgrund för ifrågavarande anslag. Här står nämligen, att »förslagsanslaget till fångars vård och underhåll» må höjas med 150,000 kronor. När man läser igenom hela denna punkt i betänkandet, ser man, att detta beror på den större tillverkning af persedlar, som numera äger rum inom fångelserna för öfriga grenar af statsförvaltningen. Denna stora tillverkning, som numera sysselsätter närmare 900 fångar, har naturligtvis betydande fördelar med sig, dels därigenom att fångarna blifva tråget sysselsatta inom fångelserna, och att de förvärfva en yrkes-skicklighet, som betydligt underlättar för dem deras framtida utkomst, dels därigenom att det blir ett fördelaktigare aflönings-sätt af fängelsepersonalen, dels ock slutligen därigenom att sålunda tillverkas en massa goda och billiga persedlar för de öfriga förvaltningsgrenarna.

Men man kan ju ifrågasätta, om det är ett riktigt bokhålleri att ålägga fångvården icke blott allt besvär och all omtanke därvidlag, utan äfven alla de kostnader, som uppstå därigenom, att den lämnar goda och billiga persedlar till öfriga förvaltningar. Man ser här på sid. 29, att fångvårdsstyrelsen uppgifvit, att den omfattande persedeltillverkningen för öfriga statsförvaltningar kostar fångvården ungefärligen 126,000 kronor om året. Då kunde man ju fråga, om det icke vore en riktigare förvaltnings-grundsats, att dessa förvaltningar ersatte fångvården alla de direkta kostnaderna. Nu får fångvården, enligt hvad i betänkandet uppgifves, taga betaldt endast för materialierna, icke för tillverkningen, icke för tillsyningsmännen, icke för arbetsbyrån, som leder det hela, och icke ens för de arbetspremier, som utbetalas. Vore det då icke riktigare, att öfriga förvaltningar betalade ett visst belopp, som ej finge öfverstiga t. ex. 50 öre för arbetsdag och fånge? Persedlarna blefve ändå billigare än i marknaden.

Jag har endast velat framhålla detta, för att visa, att det ser ut, som om fångvården vore dyrare, än den i själfva verket är. Något yrkande har jag icke att göra.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt.

Punkterna 9—15.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 16.

I statsverkspropositionen punkten 14 af denna hufvudtitel hade Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att, för beredande för åren 1908 och 1909 af tillfällig löneförbättring åt ordinarie och konstituerade revisionssekreterare med åt enhvar af 8 ordinarie revisionssekreterare 1,100 kronor, för år räknadt, och åt enhvar af 6 konstituerade revisionssekreterare 1.700 kronor, likaledes för år räknadt, af hvilka belopp 500 kronor skola anses såsom tjänstgöringspenningar, å extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 38,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis af tillgängliga medel utbetala hvad häraf belöper för år 1908.

*Aflöningstill
lägg åt ordi-
narie och kon-
stituerade re-
visionssekre-
terare.*

(Forts.)

Utskottet hade på andragna skäl hemställt, att Riksdagen måtte

a) för beredande för år 1909 af tillfällig löneförbättring åt ordinarie och konstituerade revisionssekreterare med åt enhvar af 8 ordinarie revisionssekreterare 1,100 kronor för år räknadt och åt enhvar af 6 konstituerade revisionssekreterare 1,700 kronor likaledes för år räknadt, af hvilka belopp 500 kronor skola anses såsom tjänstgöringspenningar, å extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 19,000 kronor; samt

b) afslå Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning i hvad den afser löneförbättring åt berörda tjänstemän för år 1908.

Herr Trygger: Det är med stor tillfredsställelse jag läst den motivering, som i Kungl. Maj:ts proposition föreligger till stöd för begäran om löneförhöjning under såväl 1908 som 1909 för nedre justitierevisionens ledamöter, revisionssekreterarne. Det kan icke förnekas, att det knappt finnes någon befattning här i landet, som är så kräfvande och samtidigt, om jag så får uttrycka mig, för innehafvaren litet tillfredsställande. Det kan nämligen svårligen för den, som hunnit en mognare ålder och större utbildning, vara tillfredsställande att vara begränsad till föredragning af mål, och att i sådana fall, då äfven ett betänkande afgifves, detta i själfva verket betyder så godt som ingenting annat än en hemställan i en viss riktning åt dem, som afgöra saken i domstolen.

Jag hoppas, att, när vår process kommer att reformeras, dessa befattningar skola upphöra och föredragningen i högsta domstolen anordnas på ett annat sätt. Men emellertid, när vi hafva dessa befattningar med sitt kräfvande arbete, måste vi se till, att personer, fullt kvalificerade, utöfva dem, och villkoret härför är, att aflöningen icke är alltför otillfredsställande. Utskottet har beaktat detta och därför tillstyrkt en löneförbättring för år 1909 på sätt Kungl. Maj:t har föreslagit. Men utskottet har icke ansett sig kunna tillstyrka den kungl. propositionen i

*Aflöningstill-
lägg åt ordi-
narie och kon-
stituerade re-
visionssekre-
terare.* så måtto, att denna löneförbättring äfven skulle gälla för inne-
varande år. Jag är öfvertygad om, att statsutskottet noga öfver-
vägt saken, innan statsutskottet framkommit med sitt förslag,
och vill sålunda icke göra något yrkande om bifall till den
kungl. propositionen. Men utskottet har med afseende å löne-
förhållandena under år 1908 hänvisat till, att frågan kommer
(Forts.) att upptagas i samband med det allmänna förslag om dyrtids-
tillägg eller extra lönetillägg, som för tjänstemän öfverhufvud-
taget underställts Riksdagens pröfning. Jag skulle med anledning
häraf vilja be, att, när den frågan kommer före inom utskottet,
utskottet oberoende af den ståndpunkt utskottet kan intaga till
nämnda förslag i allmänhet, måtte beakta, att hvad Kungl. Maj:t
föreslagit med afseende på revisionssekreterarne — hvartill ut-
skottet hänvisat i nu förevarande fråga — är det minsta möjliga,
och sålunda, ifall utskottet skulle anse, att Kungl. Maj:ts förslag
med afseende å tjänstemännen i allmänhet går för långt, ut-
skottet likvisst med afseende å revisionssekreterarne måtte taga
hänsyn till de alldeles särskilda skäl för löneförbättring, som
föreligga.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, biföll
kammaren hvad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Punkterna 17—26.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 27 och 28.

Lades till handlingarna.

Punkten 29.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande stats-
utskottets den 19 och 21 i denna månad bordlagda utlåtande
n:o 4, angående reglering af utgifterna under riksstatens tredje
hufvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

*Punkten 2.**Mom. a).*

Kungl. Maj:t hade i statsverkspropositionen under punkten 2 af förevarande hufvudtitel föreslagit Riksdagen, bland annat, att beträffande beskickningen i Buenos Aires höja ministerresidentens löneförmåner med 21,000 kronor till 42,000 kronor, hvaraf 6,600 kronor i egentlig lön, 11,400 kronor i hyresbidrag och 12,000 kronor i ortstillägg.

*Höjning af
ministerresi-
dentens i Bu-
enos Aires
löneförmåner.*

Utskottet hade af anförda skäl hemställt, att Riksdagen måtte beträffande beskickningen i Buenos Aires höja ministerresidentens löneförmåner med 15,000 kronor till 36,000 kronor, hvaraf 6,600 kronor i egentlig lön, 8,400 kronor i hyresbidrag och 21,000 kronor i ortstillägg.

Hans excellens herr statsministern Lindman: Kungl. Maj:ts regering får ju vara statsutskottet tacksam för det välvilliga sätt, på hvilket utskottet har behandlat Kungl. Maj:ts framställningar under tredje hufvudtiteln. Likväl är det en punkt, i afseende å hvilken jag förutser ganska stora svårigheter, ifall kammaren utan vidare skulle följa utskottets förslag. Kungl. Maj:t hade föreslagit, att ministerresidenten i Buenos Aires skulle få sin lön ökad till 42,000 kronor, men statsutskottet har i afseende å denna löneförhöjning hemställt om en nedprutning med 6,000 kronor, det vill säga att lönen skulle bestämmas till 36,000 kronor. Denna förhöjning skulle utgå af ordinarie anslag från och med 1909, hvarjämte under punkten 9 hemställas om en motsvarande ökning af 15,000 kronor på extra stat att komma ministerresidenten till godo redan under 1908.

Förhållandena på denna plats äro så olika mot hvad de äro på andra orter, att denna ökning i lönen, äfven om den kan synas betydlig, likväl torde vara fullt motiverad i den kungl. propositionen; ty platsen i fråga tillhör en af de allra dyraste i världen, och vi, som finna lefnadskostnaderna i Stockholm dyra, kunna ej göra oss en föreställning om hvilka priser, som på olika områden äro rådande i Buenos Aires för t. ex. hyror, betjäning, åkning o. s. v. Det är detta förhållande, som motiverat Kungl. Maj:ts framställning, och om man tager närmare kändedom om den kungl. propositionen samt den framställning och redogörelse för förhållandena, som af ministerresidenten lämnats, lär man icke kunna undgå att få ett mycket starkt intryck af de förhållanden, på hvilka jag nu velat fästa uppmärksamheten. Endast ett exempel vill jag framdraga ur den kungl. propositionen, nämligen den utaf franska regeringen till deputeradekammaren nyligen lämnade redogörelse, däri regeringen alltefter

*Höjning af
ministerresi-
dentens i Bu-
enos Aires
löneförmåner.*

(Forts.)

dyrheten i lefnadskostnaderna indelat de olika länderna uti sex zoner, och ibland dessa förekommer Buenos Aires i första zonen, under det att t. ex. London står i tredje och S:t Petersburg i fjärde zonen. Detta är väl i allt fall ett ganska talande bevis för att förhållandena verkligen äro sådana, som Kungl. Maj:t angifver. Nu skulle man väl knappast mot ett förslag, som enhälligt framkommit från statsutskottet, kunna våga begära att kammaren skulle bifalla Kungl. Maj:ts framställning om den högre aflöningen; men jag hyser dock förhoppning härom. Det har nämligen här tillkommit ytterligare ett moment, som möjligen kan föranleda till en ändring eller göra att man vågar hoppas på något omslag uti uppfattningen i denna fråga, och det är, att man numera har sig med visshet bekant, att den nuvarande innehafvaren af ifrågavarande befattning, därest lönen fixeras till endast 36.000 kronor, ej anser sig kunna sitta kvar på platsen utan i så fall finner sig nödsakad att återvända. Nu bör man ju icke göra sådana sakers utgång beroende på den personliga innehafvaren af en tjänst; men dels med kännedom om de svårigheter, som mötte vid platsens tillsättande att få en lämplig person, dels i afsende å den utredning, som här blifvit gjord med hänsyn till de dyra lefnadskostnaderna på platsen, och dels slutligen svårigheten att få en person, som vill åtaga sig att flytta öfver till en så aflägsen plats och som på samma gång är för ändamålet så väl kvalificerad som den nuvarande innehafvaren och dessutom ägare af enskild förmögenhet, befarar jag att, därest tjänstens nuvarande innehafvare lämnade sin befattning, det blefve för Kungl. Maj:t förenadt med betydande svårigheter att få platsen ånyo besatt med lämplig person, då ju, som sagdt, hänsyn därvid måste tagas icke blott till hans förmåga utan äfven till hans förmögenhet. Härtill kommer vid en eventuell personförändring betydande utgifter för flyttning, ekiperingspenningar m. m.

Mig synes därför klokt, om ändring gjordes i utskottets föreliggande förslag, och jag hoppas, att utskottets ärade ordförande och ledamöter ej må anse det alltför djärft af mig att påkalla detta, efter den upplysning jag nu varit i tillfälle meddela om den nuvarande innehafvarens eventuella återvändande. Dessutom vill jag tillägga, att ministerresidenten därute skött sig på ett synnerligen utmärkt sätt, så att mot honom ingen anmärkning kan göras, och Kungl. Maj:t skulle gärna önska att få behålla honom på denna plats. Någon enskild förmögenhet äger han icke.

Jag hoppas alltså att kammaren måtte med välvilja upptaga det yrkande, som möjligen kommer att framställas i den af mig nu antydda riktning.

Friherre Gripenstedt: Hans excellens statsministern började med att uttala sin tacksamhet till statsutskottet för den väl-

villiga behandlingen af tredje hufvudtiteln, men hans tacksamhet skulle ha synts mig större, om han godtagit äfven denna punkt, den enda där utskottet har hemställt om en nedprutning i det af Kungl. Maj:t begärda anslaget. I alla andra punkter har utskottet tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag oförändrade, det är som sagdt endast beträffande denna post, som utskottet tillstyrker en mindre reduktion. Jag kan säga *mindre* i jämförelse med den höjning, som föreslagits, och jag tror det skall vara ganska sällsynt att ett enhälligt statsutskott ej allenast på en gång tillstyrker en löneförhöjning af 15,000 kronor på ordinarie stat för nästpåföljande år, utan äfven, som i detta fall, samtidigt tillstyrker Riksdagen att på extra stat bevilja en tjänsteinnehafvare ett lönetillägg af 15,000 kronor att utanordnas redan under samma år; detta tyder väl åtminstone icke på någon njughet från utskottets sida. Nu nämnde hans excellens, och det förekommer för öfrigt i statsrådsprotokollet, att Buenos Aires är en ovanligt dyr ort. Det har ej heller någon bestridt och kalkylen vill jag icke alls gifva mig in på, huruvida den är riktig eller icke, men nog förefaller det mig, som om siffrorna där skulle vara väl rundligt tilltagna. En annan sak att lägga märke till är äfven att företrädaren, generalkonsuln Christophersen, i det af honom år 1900 afgifna förslag hemställt om 24,000 kronor i ett för allt såsom en lagom aflöning. Med 50 percents förhöjning gör detta 36,000. Man kan ju visserligen säga, att då var fråga om en generalkonsulsbefattning, hvilken ej bör jämföras med en ministerresidents, men jag betviflar att någon skall kunna påstå, att det här är fråga om en *politisk* befattning, utan är det väl mera att anse såsom en kommersiell post, som i värsta fall mycket väl kan uppehållas af en generalkonsul. Om man skall öka aflöningen för denna beskickningspost, synes väl med ännu större skäl kunna ifrågasättas löneförhöjningar på andra platser, som t. ex. Washington och flerstädes i Europa, där vi hafva särskildt viktiga politiska intressen att bevaka. Nu har ministerresidenten själf anfört motiv för en aflöning af 40,000 kronor, medan utrikesministern enligt statsrådsprotokollet vill öka denna aflöning till 42,000 kronor, alltså en afrundning uppåt, detta därför att summan låte sig så lätt divideras med 12. Utskottet har föreslagit en modifikation nedåt af 4,000 kronor eller till 36,000, en summa äfven den mycket lätt divisibel med 12 och utgörande 3,000 kronor i månaden. Den motiverig, som presterats i fråga om de goda åren, hvilka skulle nödvändiggöra en löneförhöjning, synes mig vara skäligen svag, då en reaktion ju lätt kan tänkas inträffa och som för öfrigt här förutsättes, i hvilket fall löneförhöjningen skulle blifva alldeles för stor; och om man så betydligt ökar aflöningen på denna plats, måste man, såsom jag nyss påpekat, gifvetvis höja i något så

*Höjning af
ministerresi-
dents i Bu-
enos Aires
löneförmåner.*
(Forts.)

*Höjning af
ministerresi-
dentens i Bu-
enos Aires
löneförmåner.*

(Forts.)

när samma proportion äfven på många andra orter, och det tror jag skulle hafva sina stora svårigheter.

Emellertid har tillkommit ett moment, som nyss anfördes, nämligen att den nuvarande innehafvaren af platsen skulle, därest han ej får sin aflöning höjd enligt Kungl. Maj:ts förslag, lämna sin befattning eller med andra ord — strejka. Jag frågar dock: huru kan man veta det? Har man då telegrafiskt förfrågat sig hos vederbörande, om han icke är nöjd med hvad utskottet föreslagit eller om han håller på sitt eget förslag? Postledes har det ju varit omöjligt att här få besked af honom. Det förefaller, som om man på något sätt genom att hos honom framställa förfrågan rent af framkallat ett *ultimatum*. Jag har ej hört talas om att man brukar låta ämbetsmän själfva bestämma sina löner; förslag kunna de väl få framställa, men att de själfva skola bestämma aflöningens belopp, det är väl ändå att gå något för långt. Det vore visserligen mycket bekvämt för regeringen och Riksdagen och synnerligast för statsutskottet, där man skulle spara mycket både tid och arbete, om man toge ad notam allt hvad som föreslås, men jag tror ej att statskassan i längden skulle vinna därpå.

Det säges ofta i kammaren, att man så gärna vill af en liten fråga göra en stor. Jag tror att detta äger sin fulla tillämpning i detta fall, och som jag anser att statsutskottet gifvit fullgoda skäl för sitt förslag, anhåller jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Grefve Douglas: Efter den förda diskussionen saknar jag anledning att under denna punkt framställa något yrkande, men jag anhåller att få förbehålla mig rätt att framställa ett sådant, då punkten 9 kommer att föredragas.

Friherre Palmstierna: Jag hade trott, att ett yrkande på bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle hafva framställts, men det kommer måhända. Nu har Kungl. Maj:t föreslagit, att lönen i fråga skulle höjas från 21,000 till 42,000 kronor, en ökning af jämt 100 procent, och Kungl. Maj:t har till och med föreslagit ett högre belopp än ministerresidenten begärt; denne begärde 40,000 kronor, Kungl. Maj:t föreslår 42,000. Jag får säga, att det synes mig ganska vackert att statsutskottet föreslår en så betydande löneförhöjning som den, hvarom utskottet här hemställt, så snart efter sedan lönen för befattningen blifvit fastslagen. Utskottet föreslår nu en ökning af 15,000 kronor eller 70 procent, och detta icke blott af ordinarie anslag för 1909, utan i motsats mot förhållandet med en del andra föreslagna löneförbättringar hemställes äfven om samma belopps utgående på extra stat för innevarande år. Detta är något nästan ena-

stående, och jag undrar, om icke ändå det af utskottet föreslagna beloppet skulle kunna betraktas såsom fullt tillräckligt.

Det är en annan sak, vid hvilken man också här bör fästa afseende, den nämligen, att Första Kammaren håller på de meningar och åsikter, dess förtroendemän inom utskottet uttalar. Det är mycket bekvämt att sitta i statsutskottet och blott acceptera allt hvad Kungl. Maj:t föreslår, men följderna blifver då den, att man från Andra Kammaren kommer med mycket låga siffror, och hvilken som vinner i voteringen, det vet man. Och ännu en sak, om man inom statsutskottet kommit till någon jämkning eller öfverenskommelse, är likaledes alldeles nödvändigt för ledamöterna från Andra Kammaren att de kunna fullkomligt lita på sina utskottskamrater samt att dessa också försöka få sin kammare med sig. Med anledning af dessa båda skäl förefaller mig denna ökning med 15,000 kronor eller 70 procent ganska betydlig, särskildt som man ser af handlingarna, att företrädaren på platsen generalkonsuln Christophersen år 1900 föreslog endast 24,000 kronor samt att ministerresidenten nu förklarar att lefnadskostnaderna därute blifvit fördyrade 50 procent. Ja, 50 procent af 24,000 är ju 12,000 kronor och detta, lagdt till den förra summan, gör mig ju den af utskottet föreslagna siffran 36,000 kronor, som jag under alla omständigheter föreställer mig måste vara tillräcklig. Om man nu här skulle acceptera 40,000 eller 42,000, hvad tro herrarna då att man gör på andra sidan? Jo, där sätter man siffran 30,000, och hvilken som vinner i voteringen, det vet man.

På grund häraf hemställer jag om bifall till utskottets förslag.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena Trolle: Jag delar fullständigt den siste ärade talarens mening därutinnan, att utskottet föreslagit en mycket afsevärd ökning. Men icke desto mindre, synes det mig, är aflöningen otillräcklig för att man skall kunna föra ett äfven efter ganska måttliga anspråk ordnad lif i Buenos Aires, som är en ytterst dyrbar stad; enligt den af franska utrikesdepartementet gjorda indelningen af länderna i dyrhetszoner är nämligen just Argentina eller Sydamerika öfver hufvud den allra dyraste och står i detta afseende framför London och St Petersburg. I den beräkning, som ministerresidenten Gylden gjort, äro anspråken mycket lågt tilltagna, enligt hvad han själf förklarar, och jag tror, att man i honom har en garanti för, att han icke beräknat några nöjen eller extra representationskostnader. Här är således icke alls fråga om ett underskattande af utskottets välvilja, som sträckt sig till ett mycket afsevärdt belopp, utan här gäller det endast, huruvida man skall kunna eller icke kunna på ett någorlunda värdigt sätt representera Sverige i Argentina.

*Höjning af
ministerresi-
dentens i Bu-
enos Aires
löneförmåner.*
(Forts.)

*Höjning af
ministerresi-
dentens i Bu-
enos Aires
löneförmåner.*

(Forts.)

Det har sagts af friherre Gripenstedt, att vi i Argentina hade blott kommersiella intressen, och att det vore mycket viktigare att höja lönerna på en del andra ställen, äfvensom att vi skulle kunna nöja oss med att i Buenos Aires hafva en generalkonsul. Jäväl, men det är nu en gång så, att man tillmäter större betydelse åt en agent, som har diplomatiska funktioner, än åt en som endast har generalkonsuls. I Argentina finnes enligt samstämmade uppgifter en god och mycket gifvande marknad för vår export. Genom svensk företagsamhet och med svenska statsmakternas understöd har till Argentina nyligen anordnats en direkt ångbåtslinje. Vi hafva således där ganska stora intressen att bevaka, och den kommitté, hvars utredning låg till grund för diplomatiens och konsulatväsendets reorganisation, föreslog inrättande i Buenos Aires af en befattning af på en gång generalkonsul och chargé d'affaires. Den hade sålunda samma uppfattning som jag, och denna uppfattning har än starkare framträd i regeringens förslag, enligt hvilket posten kallats ministerresident.

Friherre Gripenstedt har vidare uttalat, att det var en dålig motivering för förslaget att höja det af ministern Gyldén föreslagna beloppet, 40,000 kronor, till 42,000 kronor. Jag medger, att motiveringen vore dålig, såvida lörens delbarhet med 12 hade varit det verkliga motivet, men hade det motivet legat till grund, hade det varit tillräckligt med en aflöning af 40,200 kronor, hvilket tal ju också är delbart med 12. Men man utgick därifrån, att han i fråga om lönebeloppet snarare tagit till för knapp än för högt. Vidare var man medveten om, att han under det år, som gått, nödgats med den lilla lönen göra efter sina förhållanden mycket afsevärda personliga uppoffringar. Man ansåg därför rättvist och billigt att föreslå en aflöning af 42,000 kronor.

Slutligen har friherre Gripenstedt undrat öfver, huruvida ministerresidenten Gyldén blifvit tillfrågad om denna höjning, och man således indirekt lagt i hans mun ett nekande svar. Det var mig emellertid bekant, att ministerresidenten Gyldén icke kunde på några villkor — jag har hört det icke blott af honom själf utan äfven af andra — fortsätta med sin verksamhet därute och måste fara hem, därest han icke finge den begärda löueförhöjningen. Utskottets beslut har telegrafiskt meddelats honom med understrykande af, att beslutet var enhälligt, på det han måtte kunna förstå, att, därest det funnes den allra minsta möjlighet att acceptera lönen enligt utskottets förslag, han skulle göra det.

Herr Billing: Det är rätt märkligt, att här icke gjorts något annat yrkande än bifall till denna punkt. Grefve Douglas sade, att han ämnade göra ett yrkande, när man komme till de

extra anslagen, men det hade varit önskvärdt, att grefve Douglas sagt ifrån, hvad hans yrkande skulle gå ut på, så att man visste, hvad frågan gällde, då ju ärendets hela motivering förekommer under den nu föredragna punkten. Jag kan således icke vända mig mot det han vill — ty, efter hvad grefve Douglas sagt, skulle han önskat en förändring af utskottets förslag.

Det är ju tydligt, att statsutskottet omöjligen kunnat efter läsningen af den kungliga propositionen med iakttagande af vanligt sätt att läsa och tolka komma till annat resultat än som skett. Ty en f. d. generalkonsul i Buenos Aires, som kände väl till förhållandena, har sagt, att den lämpliga aflöningen för honom — jag tror icke, det är någon synnerlig skillnad på lefnadskostnaderna för en generalkonsul och för en ministerresident — vore 24,000 kronor. Detta var år 1900. När den nuvarande ministerresidenten säger, att lefnadskostnaderna ökats med 50 procent, kunde omöjligen statsutskottet, som kan räkna och brukar räkna, komma till annat resultat än att 36,000 kronor vore den rätta siffran. Om man nu här säger, att det är öfvermåttan dyrt att lefva i Buenos Aires, så är det naturligtvis sant. Men när den som vistats där så länge som f. d. generalkonsul Christophersen påstår, att man kan lefva där på 24,000 kronor, så förefaller det, som om en höjning med 50 procent varit nog. Jag håller vidare före, att huru mycket förtroende man än må sätta till herr Gyldéns framställning — jag sätter utan ringaste tvekan mitt fulla förtroende därtill — det är klart, att när en person slagit sig ned på en ort, är det dyrt för honom till en början, men när han lefvat där ett par år, bör han hafva skaffat sig allehanda utvägar till en minskning i sina utgifter. Jag tror därför, att statsutskottets siffra, 36,000 kronor, är af Kungl. Maj:ts propositions innehåll ganska väl motiverad och kan försvaras. Lika litet som någon annan statsutskottsledamot har jag någon som helst visshet om, hvilken aflönings-siffra är den lämpligaste. Det kan kända, att 36,000 kronor verkligen är för liten aflöning, men någon motivering för en högre har jag i alla händelser icke kunnat finna i den aflämnade propositionen.

Jag ber nu att få öfvergå till en annan synpunkt, från hvilken detta ärende har betraktats och måste betraktas af statsutskottet. Det är icke länge sedan denne ministerresidents aflöning bestämdes till 21,000 kronor. Den nuvarande ministerresidenten har nyss tillträd sin plats; det har sagts mig, och jag förmodar det är riktigt, att han blef utnämnd till denna befattning särskildt därför, att han besitter personlig kännedom om förhållandena i Buenos Aires. Om han nu för så kort tid sedan med kännedom om förhållandena mottagit denna plats, kunde man tänkt sig, att han tagit med i beräkning den aflöning, som var bestämd. Men det har han tydligen icke gjort. Han har visserligen icke begärt fullt aflöningsens fördubbling, men Kungl.

*Höjning af
ministerresi-
dentens i Bu-
enos Aires
löneförmåner.*
(Forts.)

*Höjning af
ministerresi-
dentens i Bu-
enos Aires
löneförmåner.*
Forts.)

Maj:t har föreslagit detta. Excellenserna, som yttrat sig, må väl icke undra på, att statsutskottet tyckte det vara ganska litet tilltalande att, sedan en lön så nyss blifvit bestämd och en person tagit emot befattningen, man efter ett år, ty det är väl icke mer, kommer och begär, att lönen skall höjas till dubbla beloppet. Jag tror icke, att någon, som suttit i ett statsutskott, skall förneka, att det var utskottets obestriddliga plikt att fästa uppmärksamheten på detta, så att det icke förbisåges.

Så kommer jag till den tredje punkten, som är mera ägnad att framkalla en smula munterhet än allvarliga betraktelser. Ministerresidenten begär 40,000 kronor, men regeringen föreslår 42,000 kronor och anför egentligen icke något annat motiv än att det är svårt att dividera 40,000 med 12, men att detta går bra med 42,000. Det hade gått lika bra att dividera t. ex. 39,600 med 12 som 42,000, och för öfrigt kunde väl svårigheten att dividera 40,000 med 12 öfvervinnas inom en regering. Jag kan såsom statsutskottets ordförande icke låta denna detalj förbigås utan att uttala, att det förefaller mig vara en oförsiktighet af regeringen att inför statsutskottet framlägga ett sådant motiv, som innebär, att man bestämmer aflöningen med hänsyn till den större eller mindre svårigheten att dividera med en viss siffra. Statsutskottet har till uppgift att begagna räkneseättet subtraktion, det har förr varit statsutskottets egentliga specialitet i alla tider. Men numera är det just icke så, ty subtraktionen är så godt som ingen, det ser man såväl på denna hufvudtitel som på de andra hufvudtitlarna. Statsutskottet tyckes verkligen ha kommit ifrån att kunna räkna subtraktion. Men det är litet farligt att inleda statsutskottet på den tanken att byta ut detta hederliga räkneseätt mot division. Efter det resonemang, som regeringen haft i sin framställning, hade man alldeles uppenbart, om man bestämdt ville komma till siffran 40,000 kronor, hvars riktighet jag icke vill alldeles bestrida, efter min uppfattning bort begära 36,000 kronor i aflöning och 4,000 kronor som tillfällig löneförbättring för detta och nästa år, tills man fått se, om ministerresidenten icke kunde ordna för sig på bättre sätt efter vunen erfarenhet. Det hade varit mera rimligt, ty för siffran 42,000 finnes verkligen icke något giltigt motiv anfördt vare sig i ministerresidentens skrivelse eller i regeringens proposition.

Det är i allmänhet icke någon särskild förnöjelse att i Riksdagen få ett statsutskottsbetänkande förkastadt — jag tar för afgjort, att det går så här i dag. Jag vill i alla händelser framhålla, att statsutskottets förslag är otvivelaktigt den enkla klara konsekvensen af propositionens motivering.

Jag yrkar bifall till statsutskottets förslag.

Grefve Douglas: Den ärade statsutskottsledamot, som sist hade ordet, var förvånad öfver, att jag icke redan nu kommit

med ett yrkande. Det beror därpå, att det yrkande, jag kommer att göra, sammanhänger med de extra anslagsfrågorna, och jag ansåg det därför icke vara på sin plats att nu framställa ett yrkande beträffande dessa. För att emellertid komma till klarhet i denna sak får jag, herr talman, anhålla, att punkten 9 måtte få diskuteras i samband med den nu förevarande.

*Höjning af
ministerresi-
dentens i Bu-
enos Aires
löneförändner.*
(Forts.)

Sedan kammaren härtill lämnat sitt bifall, föredrogs

Punkten 9.

I statsverkspropositionen, punkten 8, af förevarande hufvudtitel hade Kongl. Maj:t, under åberopande af hvad under punkten 2 i detta ämne blifvit anfördt, föreslagit Riksdagen medgifva att å extra stat för år 1909 såsom lönetillägg för ministerresidenten i Buenos Aires bevilja 21,000 kronor att af denne uppbäras, 7,200 kronor under de villkor, som i fråga om hyresbidrag äro stadgade, samt återstående beloppet under de villkor, som för ortstillägg gälla, äfvensom att ifrågavarande belopp måtte under år 1908 af tillgängliga medel få utanordnas.

Under hänvisning till sitt yttrande under punkten 2 i utlåtandet hade utskottet hemställt, att Riksdagen måtte å extra stat för år 1909 såsom lönetillägg för ministerresidenten i Buenos Aires bevilja 15,000 kronor att af denne uppbäras, 4,200 kronor under de villkor, som i fråga om hyresbidrag äro stadgade, samt återstoden af beloppet under de villkor, som för ortstillägg gälla, äfvensom medgifva, att ifrågavarande belopp finge under år 1908 af tillgängliga medel utanordnas.

Grefve Douglas: Det förefaller mig, som om man i denna fråga kan spåra ett bevis för det kanske icke i allo fullt öfverlagda sätt, på hvilket vår konsulära utrikesrepresentation ny-skapades efter händelserna år 1905. Det har nämligen omnämnts, att sedan sex år, innan denna reorganisation ägde rum, således år 1900, en med förhållandena i Sydamerika synnerligen hemmastadd person, f. d. generalkonsul Christophersen, framlagt en plan för den ifrågavarande platsens omdaning och därvid såsom sin bestämda öfvertygelse uttalat, att under 24,000 kronor kunde icke en generalkonsulsbefattning där uppehållas. Sex år efter det detta uttalande gjorts, inrättade man på denna ort en generalkonsul- och ministerresidentbefattning och doterar den med 21,000 kronor. Jag anser, att Riksdagen icke nu återigen bör, om jag så får säga, lappa på lönen för denna befattning, utan när lönen nu bestämmes, skall den tagas till så, att den fullt räcker till både nu och för kommande år.

Naturligtvis vill jag icke säga, att 42,000 kronor är den

*Höjning af
ministerresi-
dentens i Bu-
enos Aires
löneförmåner.*

(Forts.)

rätta summan, då generalkonsuln själf icke begärt mer än 40,000 kronor, utan jag tillåter mig yrka, att platsen skall doteras med den lön, som är föreslagen af generalkonsuln. De skäl, som finnas för en sådan — jag medger det — högst betydlig förhöjning, äro anförda af deras excellenser statsministern och ministern för utrikes ärendena. Argentina är för vår export en ytterst viktig plats. Sedan vi nu åter fått en direkt ångbåtlinje dit, är det mycket sannolikt, att vår export och våra handelsförbindelser i öfrigt med denna plats komma att utvidgas. Alla, som känna till den ton och den uppfattning, som är rådande i dessa söderns länder, torde väl medgifva, att det yttre uppträdandet — jag vill icke säga den yttre glansen — utan bara det sätt, hvarpå representanten för en stat uppträder gentemot allmänheten och regeringen, spelar en helt annan roll än hos oss. Vi äro mycket förståndigare i detta afseende. I söderns länder måste man lägga in en viss liberalitet, en viss pekuniär pondus i sitt uppträdande. Det gör icke så litet.

Det har sagts, att en ämbetsman icke bör få föreskrifva den lön, som han skall hafva. Jag medger detta, men om man af en duktig karl begär, att han skall fatta det för honom och hans familj så viktiga beslutet att för en lång följd af år flytta till en annan hemisfär med de vådor, detta kan medföra för hans egen och familjemedlemmarnas hälsa, och med de svårigheter, som uppstå för honom att bereda barnen den uppfostran, han vill gifva dem, så måste man väl bereda honom icke blott tillräcklig, utan riklig lön såsom ersättning för de obehag och svårigheter, som kunna finnas på ett sådant ställe. Jag förstår väl, att statsutskottet varit mycket noggrant i sina beräkningar. Men å andra sidan torde de skäl, som anförts af generalkonsuln, böra tillmätas sin bestämda valör, och jag är öfvertygad om, att, därest statsutskottets förslag går igenom, vi inom några år få frågan tillbaka till Riksdagen; äfven den siste ärade talaren och representanten för utskottet kom ju i sitt resonemang upp till summan 40,000 kronor. Herr greve och talman, jag ber att få göra följande yrkande:

att Riksdagen må å extra stat för 1909 såsom lönetillägg för ministerresidenten i Buenos Aires bevilja dels 19,000 kronor att af denne uppbäras, 6,200 kronor under de villkor, som i fråga om hyresbidrag äro stadgade, samt återstoden af beloppet under de villkor, som för ortstillägg gälla, äfvensom medgifva, att ifrågavarande belopp må få under år 1908 af tillgängliga medel utanordnas, dels ock 4,000 kronor, hvaraf 2,000 kronor såsom hyresbidrag och 2,000 kronor såsom ortstillägg.

Häri genom skulle ministerresidenten få de 40,000 kronor han begär och frågan därmed vara tillfredsställande löst.

Friherre Gripenstedt: Beträffande den nu föredragna nionde

punkten ber jag få säga, att mitt yrkande kommer att gå ut på bifall till utskottets förslag. Grefve Douglas har yrkat, att på extra stat måtte beviljas den begärda fyllnaden af 4,000 kronor om året. Det är visserligen en annan formulering, men i grunden samma framställning, som gjorts från regeringsbanken. Jag skall icke upprepa de skäl, som förut anförts för bifall till statsutskottets förslag utan endast påpeka och ytterligare understryka, att statsutskottet gått långt redan genom att föreslå under detta år ett lönetillägg af 15,000 kronor på nästa års extra stat. Jag har icke hört några nya skäl framläggas för en ytterligare höjning. Det enda skulle vara, att man kunde frukta, att platsen komme att blifva vakant. Det är mycket ledsamt, om den kommer att stå ledig en tid, men å andra sidan hafva vi sett, huru — enligt min uppfattning åtminstone — mycket viktigare platser kunnat stå obesatta långa tider. Jag tror därför icke, att risken är så ofantligt stor, ifall så blifver förhållandet äfven här.

Jag yrkar bifall till statsutskottets hemställan äfven i nionde punkten.

Friherre Åkerhielm: Jag hör till dem, som gärna vilja hålla kammarens ledamöter i statsutskottet om ryggen och således så långt möjligt är följa dem i deras förslag, men det hindrar icke, att jag i denna punkt kommit till annat resultat än statsutskottet, och detta framför allt af det skäl, att enligt min uppfattning de personer, som för svensk räkning anställas i utlandet, böra förses med sådana löneförmåner, att de icke behöfva göra några uppoffringar för att vistas på sin post. Så mycket hellre bör detta ske, som det alltid måste blifva en ganska stor personlig uppoffring att med familj afflytta till utlandet, vistas där några år på ett ställe och några på ett annat och kanske, då man kommer igen, känna sig som en främling i sitt eget land samt dessutom ofta nog hafva de stora kostnader för barnens uppfostran, som följa däraf att man måste skicka dem till hemlandet och således bekosta — hushåll på två orter.

Äfven statsutskottets ordförande har erkänt, såvidt jag förstod, att man på grund af den kungl. propositionen rimligen kan komma till det resultat, att såsom lön anvisas 36,000 kronor och därjämte såsom extra tillägg för år 1909 beviljas 4,000 kronor. Jag anser, att utskottet har fullkomligt rätt, då utskottet prutat af de mycket omtalade 2,000 kronorna, som väl icke uteslutande men åtminstone i hufvudsak motiverats med en lättare divisionsmöjlighet. Men däremot kan jag icke säga, att utskottet är så logiskt i sin motivering för att ej bevilja mer än 36,000 kronor. Utskottet har ingen annan motivering därför än en hänvisning till, att ministerresidenten själf yttrat, att priserna i Buenos Aires för närvarande vore ytterligt uppskrufvade, och

*Höjning af
ministerresi-
dentens i Bu-
enos Aires
löneförmåner.*
(Forts.)

*Höjning af
ministerresi-
dentens i Bu-
enos Aires
löneförmåner.*
(Forts.)

att en reaktion förr eller senare måste inträffa, och hade utskottet på den grund ansett ökningen icke böra göras så stor, som Kungl. Maj:t föreslagit. Ja visst är detta — äfven enligt min mening — ett motiv för att icke för närvarande fastslå lönen till högre belopp än 36,000 kronor, men å andra sidan synes mig däri ligga ett erkännande från utskottets sida, att priserna för närvarande äro ytterligt uppskrufvade. Däraf följer såsom en konsekvens, att man skall sörja för, att ministern under den närmaste tidens högt uppskrufvade pris får hvad han behöfver. Jag fäster mig icke vid, att ministerresidenten förklarar, att han skall afgå, om han icke får det begärda lönebeloppet, utan därvid, att det är en plikt för Riksdagen att gifva honom så stor aflöning, att han kan existera utan att behöfva tillgripa egen förmögenhet — jag vet för öfrigt icke, om han har någon sådan — eller sätta sig i skuld. Det är icke alldeles riktigt, som ordföranden i statsutskottet sade, att, då generalkonsul Christopheren år 1900 ansett en aflöning af 24,000 kronor påkallad, och den nuvarande ministerpresidenten förklarar, att lefnadskostnaderna i Buenos Aires ökats med 50 procent, man däraf kunde draga den slutsatsen, att ministern själf pekat på ett belopp af 36,000 kronor. Han har icke sagt så, utan att sedan 1900 lefnadskostnaderna ökats med *öfver* 50 procent. På de angifna premisserna torde man komma till att icke gifva honom blott de 36,000 kronorna.

Jag tycker, att frågan ligger på detta sätt. Man bör väl icke gifva ministerresidenten en högre aflöning än den af utskottet föreslagna, nämligen 36,000 kronor, men mycket goda och starka skäl finnas för att, såsom den näst siste ärade talaren yrkat, besluta ett extra lönetillägg för år 1909 å 4,000 kronor för att ministerresidenten må under det året komma upp till en aflöning af 40,000 kronor. För min del får jag instämma i detta yrkande. Skulle priserna hålla sig på samma höjd, finnes det tillfälle att åter en gång bevilja detta anslag för följande år; skulle priserna falla, har man undgått den olägenhet, som skulle hafva följt af ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag, nämligen att ministern skulle för framtiden få högre lön än som under sådana förhållanden kunde vara påkallad.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Till de skäl, som förut blifvit anförda till förmån för statsutskottets uppfattning i denna fråga, ber jag, herr grefve och talman, att få lägga ännu ett.

Det är nog för de flesta af kammarens ledamöter underkunnigt, att denna post i Buenos Aires, innan herr Gylden antog densamma, var erbjuden åtminstone *en* annan person. Om den saken talades ganska mycket i början af föregående riksdag. Då fick man veta, att den personen, som var en ganska meriterad tjänsteman på den konsulära banan, icke hade vågat antaga

platsen till följd af de stora och höga omkostnader, som voro förenade med lifvet i Buenos Aires. Därpå framgår, att det visst icke var okänt här i landet, att lefnadskostnaderna i Buenos Aires voro aldeles ofantligt höga. Med anledning därpå refuserade emellertid denne man den ifrågakvarande platsen. Han kunde naturligtvis icke tänka sig, att ett år efter det platsen blifvit tillsatt det skulle kunna sättas i fråga att fördubbla aflöningen. Hade så varit förhållandet, så är det ju mycket möjligt, att han hade åtagit sig att flytta dit.

*Höjning af
ministerresi-
dentens i Bu-
enos Aires
löneförmåner.*
(Forts.)

Det kan ju vara möjligt — jag känner det icke — att det är flera än denne man, som varit erbjudna platsen och vägrat att mottaga densamma. Herr Gylden antog emellertid erbjudandet. Han kände till Buenos Aires, där han förut hade varit, och man kan således icke säga, att han var ovetande om de dyra lefnadskostnaderna på platsen. Det är nog naturligt, att en framställning om löneförhöjning skett, men man kan icke säga annat än att det är litet egendomligt att, när man varit blott ett år på platsen, inkomma med begäran om fördubblad lön.

Det synes mig, att statsutskottet har gått denna framställning ganska mycket till mötes, då utskottet hemställt om så stor tillökning af lönen som nu skett, och därför anser jag mig, herr grefve och talman, böra yrka bifall till utskottets förslag.

Herr vice talman: Herr talman! De skäl, som i dag blifvit anförda från statsrådsbanken, synas mig icke kunna underkännas, om jag också i likhet med åtskilliga föregående talare icke kan gifva samma vitsord åt de skäl, som föreligga i den kungl. propositionen. Det är ju så, att alla nationer, de stora kulturländerna i främsta rummet, söka att mer och mer, undan för undan utvidga sina handelsområden och sina handelsförbindelser, och gäller detta för de stora nationerna, så måste det i lika hög grad gälla äfven för de mindre. Men för att vinna dessa nya förbindelser fordras det uppoffringar och arbete samt framför allt god ledning. Och för att erhålla denna goda ledning gäller det att i första rummet söka förvärfva och intressera personer, som äro särskildt kvalificerade för uppgifterna i fråga och som hafva förutsättningar att med lust och mod och kraft intränga i arbetet och göra det fruktbringande. Med vår efterblifvenhet i fråga om att uppfostra och skola våra unge svenska män för denna uppgift bör det icke förundra, om det icke är så lätt att alltid finna rätta mannen till den plats, som kan vara i fråga. Men har man lyckats att förvärfva dugande krafter, så bör det så mycket mera vara skäl att äfven söka att bevara dem.

Vår regering synes hafva lyckats synnerligen väl i att besätta de representativa platserna i den fjärran östern, och då lär det väl också vara en plikt att söka bevara de nuvarande

Höjning af ministerresidensens i Buenos Aires löneförmåner. innehafvarne. Det kan icke vara riktigt, det kan icke vara lyckligt, att icke dessa män få erforderligt stöd från sina hufvudmän, det svenska folket, som de i sin tur hafva att stödja och gagna genom sina åtgärder.

(Forts.)

Jag förstår mycket väl, att det för statsutskottet är en mycket känslig sak att icke få det förslag, hvarom utskottet har enats, genomfördt, men, mina herrar, det är också en mycket viktig sak för hela vårt ekonomiska och kommersiella lif att få våra intressen i östern tillgodosedda, och därför må man hoppas, att det höga statsutskottet icke tager så illa, att man söker bryta en lans för vinnande af detta mål.

Det har sagts, att statsutskottet härvidlag redan har gjort ett undantag från hvad som varit regel, men, mina herrar, det undantaget är väl ändå i själfva verket framkalladt just af de nya förhållanden, hvarunder vi arbeta i den yttersta östern. Det var icke att begära, att man skulle kunna på förhand organisera vare sig arbetet eller ersättningen därför på ett sådant sätt, att det kunde blifva bestående, och sålunda synes det mig, som om man kan hafva fullt fog för att redan nu vidtaga ändring i detta fall.

Ja, jag är mycket misstämmd öfver att nödgas uppträda mot statsutskottet. Jag vet mycket väl, hvilket arbete det fordras för att komma till ett enhetligt resultat, men jag finner den föreliggande frågan ändå i sig själf vara så viktig, att jag icke har velat undandraga den det lilla stöd, jag möjligtvis skulle kunna gifva den.

Jag yrkar, herr grefve och talman, bifall till det af grefve Douglas framställda yrkandet.

Friherre Falkenberg: Jag skall icke taga mig friheten att här upprepa de skäl, som afdelningen och utskottet haft för att komma till det föreliggande resultatet. Jag vill endast med ett par ord klargöra, hvarför jag för min personliga del icke kan vara med om att upprifva statsutskottets beslut. Mig synes, att om den afprutade summan hade spelat en så stor roll, som här blifvit framhållet, så hade det väl icke varit alldeles omöjligt för hans excellens herr utrikesministern att under den tid, då frågan låg på utskottets bord, finna en väg till någon af utskottets medlemmar, så att man därigenom kunnat inom utskottet få fram ett yrkande, som gått i en annan riktning och möjligtgen medfört en reservation.

Vidare anser jag, att det är högst betänkligt att i kammaren upprifva ett enigt statsutskotts beslut, ty hurudant skall arbetet inom afdelningen och utskottet blifva, om man icke kan räkna på att respektive kamrar stödja sina utskottshalfvor, när dessa stå absolut eniga? Ett samarbete utan förtroende i denna väg är helt enkelt omöjligt.

Herr grefve och talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

*Höjning af
ministerresi-
dentens i Bu-
enos Aires
löneförmåner.*

(Forts.)

Herr Jonsson: Jag tager mig friheten att betona vikten och betydelsen af att kammaren icke lämnar sitt utskott, ungefär så som om ingenting skulle hafva händt. Det bör finnas mycket bestämda och allvarliga skäl, innan kammaren frångår hvad ett utskott, som har noga undersökt en sak, för kammaren föreslår. Jag erinrar herrarna om i hvilken riktning tendenserna i detta hänseende under senare åren börjat gå inom Riksdagen. När Kungl. Maj:t framlagt en löneroglering och därvid i någon punkt icke begärt det högsta, som tillstyrkts af någon underordnad myndighet, så hafva strax motionärer kommit med framställningar om att de högre beloppen skulle af Riksdagen bifallas. Det hände ganska många gånger i fjor. På det sättet går det, och marschen är gifven och klar, om man nu också börjar att underkänna hvad ett enigt utskott föreslagit. Och hvart komma vi till sist, om den taktiken skall tillämpas? Jo, Riksdagen blir på det hela taget en lönerogleringsinstitution, som oupphörligen får syssla med sådant. Om man har fastställt en lönestat det ena året, så kommer man året därpå och vill ändra densamma. Tro herrarna, att, om man skall fortsätta så, detta kan gå väl i längden?

Jag vet icke, huruvida platsen i fråga är af någon särskildt framstående betydelse, icke heller huruvida den man, som nu där finnes, har speciellt framstående egenskaper, men det förefaller mig, som om Argentina icke vore ett arbetsfält jämförligt med åtskilliga större europeiska stater, och äfven ur den synpunkten tror jag, att man utan våda kan taga hvad utskottet föreslagit, äfven med den risken att vederbörande behagar lämna sin plats och fara hem.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Wallenberg: Herr grefve och talman, mina herrar! Jag har i egenskap af suppleant deltagit i öfverläggningen, men icke i beslutet, när detta ärende förekom i första utgiftsafdelningen.

Jag har närmast begärt ordet därför, att, oaktadt jag sålunda i utskottet varit med om att behandla ärendet, jag icke kan godkänna de uttalanden, som här hafva gjorts, att Riksdagen ovillkorligen skall, såsom man sagt, honorera sitt utskott. Jag kan nämligen tänka mig, att, när ett ärende behandlas af statsutskottet, de skäl, som då föreligga, kunna vara bestämmande för en fullt giltig, af statsutskottet uttalad åsikt, men jag kan också tänka mig, att mellan detta ärendes behandling i utskottet och i Riksdagen saker kunna inträffa, som göra, att Riksdagen får fatta ett från statsutskottets utlåtande afvikande beslut. Om

*Höjning af
ministerresiden-
tens i Bu-
enos Aires
löneförmåner.
(Forts.)*

exempelvis på förekommen anledning statsutskottet beslutat tillstyrka Riksdagen att omlägga taket på en af statens byggnader och byggnaden rasar ner, innan utlåtandet behandlas af Riksdagen, så vore det ju under sådana förhållanden icke lämpligt, att Riksdagens beslut ginge i den riktning, som utskottet föreslagit.

Jag deltog i detta ärendes behandling på afdelningen, därför att jag något känner förhållandena och äfven något känner personen i fråga. Jag anser för min del, att i afseende å vår representation i utlandet skola förhållandena på de olika orterna bedömas hvar för sig. Man skall icke, därför att man är tvungen att taga hänsyn till exceptionella förhållanden på en viss plats, tillämpa den åsikten, att man måste göra motsvarande förändringar på alla platser.

Det meddelande, som här lämnats af hans excellens herr statsministern angående dyrheten på de olika platserna, skall jag tillåta mig att med några närmare detaljer komplettera, då det kan vara af intresse för kammarens ledamöter att veta hvad det kostar, ifall någon händelsevis skulle vilja uppträda i societeten i det ena eller andra landet.

En utredning i detta hänseende har innevarande år framlagts för franska deputeradekammaren af deputeraden Paul Deschanel. Han uppdelar de olika länderna i dyrhetsgrupper och hänför till den första eller lägsta gruppen Belgien, Spanien, Italien, Luxemburg, Portugal och Schweiz; till andra gruppen Frankrike, Tyskland, Montenegro, Danmark, Sverige och Norge; till tredje gruppen England, (Storbritannien), Holland, Österrike, Ungern, Balkanstaterna, Grekland och Turkiet i Europa, Asien eller Afrika äfvensom Marocko, nota bene i normala tider; till fjärde gruppen Egypten, Persien och Ryssland, där klimat och seder tvinga till särskilda och dyrbara lefnadsvanor; till femte gruppen Australien, Brittiska och holländska Indien, Siam, Kina, Korea och Japan; samt till sjätte eller sista gruppen Förenta staterna och Kanada, Norra, Södra och Central-Amerika, Väst-Indien samt Afrika öfverallt utom inom turkiska väldet.

När denna redogörelse blef bekant, var det en kritiker i en amerikansk tidskrift, som yttrade sig om denna sak, och han fastnade särskildt vid en siffra, som Paul Deschanel hade angifvit för en s. k. vanlig fransk konsul i New-York. Paul Deschanel hade kommit till den slutsatsen, att en dylik konsul skulle, om han vore gift, men icke hade barn, behöfva en aflöning af 22,000 francs. Denna tidskrift säger mycket betecknande i svensk öfversättning följande: får den konsulin icke mer, så får han säkert vistas mycket i det fria.

Jag kommer antagligen att från denna plats mer än en gång orda om sparsamhet, ty jag är genomträngd af den öfvertygelsen, att vi måste spara och se på utgifterna. Men för mig

är icke hvarje sparad penning bevis på sparsamhet, utan jag anser, att man skall öfverväga, hvad man får för de utlagda penningarna. I föreliggande fall är saken i korthet följande. Här är fråga om 4,000 kronor. Vill Riksdagen biträda det af grefve Douglas framlagda förslaget, så kommer ministerresidenten i Buenos Aires att stanna kvar. Det kommer att kosta svenska staten 4,000 kronor för nästa år; sedan ligger det i Riksdagens skön att bedöma, huruvida mannen har utträttat tillräckligt för att Riksdagen skall vilja fortfarande anvisa detta anslag. Bevilja vi icke denna summa, så är det icke tvifvel om — med den kännedom man har om mannens karaktär och med afseende å de uppgifter, som här lämnats från statsrådsbanken och på hvilkas riktighet ingen bör tvifla — att han kommer att lämna sin post. Då får svenska staten erlægga s. k. hemförskaffningskostnad. Vidare får man öda tid och arbete på att söka en ny man, och han skall då hafva sin utflyttningskostnad. Där gå således både tid och penningar förlorade, och man vet icke hvad man får i stället. Denne man är en duktig karl; han är besjälad af en uppriktig önskan att gagna sitt fädernesland, men ingen kan begära, att han därpå skall göra sig själf utfattig.

Äfven ur en annan synpunkt anser jag det vara lämpligt, att han får hvad han finner vara behöfligt, ur den synpunkten nämligen, att får han hvad han anser vara erforderligt för sitt uppehälle i Buenos Aires, så bör han känna sig i ännu högre grad skyldig att gagna sitt fosterland, än om han får så knappt tillmätta aflöningsförmåner, att han därmed icke kan på ett anständigt sätt draga sig fram.

Herr grefve och talman! Jag har, som sagdt, deltagit i diskussionen inom utskottets afdelning, men jag anser mig fullkomligt oförhindrad att på grund af hvad som här blifvit uppläst från statsrådsbanken yrka bifall till grefve Douglas' förslag.

Herr Törneblad: Jag har visserligen icke deltagit i statsutskottets behandling af denna hufvudtitel — jag var nämligen för tillfället hindrad, fastän jag icke låtit göra någon anteckning därom. — Men det oaktadt anser jag mig böra ställa mig på statsutskottets ståndpunkt i den föreliggande frågan.

Jag skall icke upptaga spørsmålet om personen och hvad därmed sammanhänger. Jag har emellertid så hög tanke om denne man, att jag tror, att därest han anser sig kunna och böra stanna kvar, så kommer han att fylla sin uppgift mycket väl, oafsedt om lönen är något mindre eller något högre.

Hvad statsutskottets uppgift beträffar, är den måhända hög — jag fattar nämligen herr vice talmannens yttrande om det höga statsutskottet så, att han anser, att statsutskottet har en hög uppgift, och däri instämmer jag med honom. Det har en hög uppgift, nämligen att söka åstadkomma en så god stats-

*Höjning af
ministerresi-
dentens i Bu-
enos Aires
löneförmåner.*
(Forts.)

*Höjning af
ministerresi-
dentens i Bu-
enos Aires
löneförmåner.*

(Forts.)

reglering som möjligt, naturligtvis alltid med iakttagande af grundlagens bud, att utskottet skall se på de besparingar, som äro möjliga. Och i det fallet får jag säga, att statsutskottet finner sig nog ibland ganska otrefligt ställdt än i den ena kammaren och än i den andra. I denna kammare måste utskottet stundom försvara sina förslag om lägre löner, nämligen då utskottet prutat och enskilda motionärer vilja hafva lönerna höjda. I andra fall, när det är fråga om högre löner, händer det åter, att statsutskottet möter starkt motstånd i Andra Kammaren, under det att förslaget går lättare fram i denna kammare. Men statsutskottet måste naturligtvis vid behandlingen af de ofta så ömtåliga frågor, som lönerogleringar innefatta — och vid denna riksdag hafva vi mer än vanligt af lönerogleringar — se på det hela och se på att utskottet åstadkommer ett någorlunda tillhopagående arbete. Ty kan icke statsutskottet åstadkomma det, då blifva lönerogleringarna och då blir hela statsregleringen — jag skall söka att icke begagna ett för starkt uttryck — ett slags kaos af beslut, i hvilka ibland den ena kammaren och ibland den andra kammaren rår. Men detta är icke nyttigt för sammanhanget och allra minst nyttigt för statsutskottets arbete.

Lönerogleringar — man må säga hvad man vill — stå ofta i samband med hvarandra, och lönerogleringarna på tredje hufvudtiteln äro mer än en gång af regeringen själf ställda i samband, så att jämförelser anställts, och sådana kunna icke undgås, mellan de olika posterna och kostnaderna på olika orter.

Nu undrar jag, om den vinst man här skulle skörda med afseende å Sveriges ställning i Buenos Aires är tillräckligt stor för att motväga den skada, som ett afvikande från statsutskottets förslag i detta fall otvifvelaktigt kan åstadkomma vid Riksdagens behandling af budgeten i dess helhet. Ty jag misstänker, att om nu en enig första-kammare-halfva icke blir erkänd af sin kammare, så inverkar det icke obetydligt på utskottets arbete i andra fall. Jag tror, att detta kan medföra vissa olägenheter och svårigheter, i jämförelse med hvilka den vinst, som man här får, kanske icke bör skattas för högt. Ty vi skola komma ihåg, att, om kammaren visserligen icke det ringaste behöfver ställa sig på den ståndpunkten, att den alltid skall honorera utskottets förslag, så är det icke skäl, att kammaren afviker från utskottets förslag i en punkt, där regeringens motivering, såsom erkändt är, icke är den allra lyckligaste och där man icke ens vågar hålla på den kungl. propositionen utan måste gå ned från den till en annan och lägre siffra. Detta visar ju, att statsutskottet har haft fog för att tänka sig väl för, innan utskottet biträdde den gjorda framställningen. Att statsutskottet tillstyrkt beviljandet af en relativt hög siffra, det tror jag, att herrarna icke skola förneka.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Grefve Taube: Ja, det aritmetiska problemet att dela på dessa 40,000 kronor lärer nog kunna lösas. I hvarje fall torde man få utgå däriifrån, att den lösningen låter sig verkställas.

Hvad själfva saken beträffar, så hafva de från ministerresidenten ingifna omkostnadsstaterna naturligtvis i vissa delar mycket fog för sig, men man torde i andra delar kunna mot dem framställa vissa anmärkningar. Det är väl ändå sällsynt, att, då man reglerar lönestater, man tager hänsyn till huru många barn vederbörande har och till deras uppfostran. Det är ett faktum, att så nu skett, men det har i allmänhet icke varit brukligt. Kommer sedan en person, som är ungar, så tror jag icke, att det är meningen att då draga in på motsvarande summor.

Vid behandlingen af detta ämne genomgick man det så noggrant som möjligt. Såsom nyss nämndes, var herr Wallenberg närvarande på afdelningen, och efter hvad jag då förstod, ansåg han, att vi hade kommit till en lämplig summa. Han var själf med om att fördela dessa kostnader på de olika posterna. Jag uppfattade åtminstone då saken så, att han var med om att de 36,000 kronor, till hvilka vi kommit, voro ett väl afvägdt belopp.

Herr Wallenberg yttrade, att, om taket ramlar ner, så förstöres byggnaden. Ja, något i den riktningen kan man ju säga, men jag vill framhålla, att vi önska stöda under taket med 15,000 kronor, så att det icke kommer att ramla, och det är därför vi önska att få detta belopp.

Det hade kanske varit önskvärdt, om man hade fått något flera upplysningar i ämnet. Bland annat står här på sid. 6: »en af ministerresidenten Gylden uppgjord förteckning å åtskilliga i Buenos Aires anställda diplomaters löneförmåner gifver äfven otvetydigt vid handen, att dessa löner i allmänhet beräknats efter en högre måttstock». Det är mycket möjligt, men därom hafva afdelningen och utskottet sväfvat i fullkomlig ovisshet.

Det har här nämnts, att det är hufvudsakligen och mest handelsintressen, som denne ministerresident har att bevaka. Vi hafva inrättat en ångbåtslinje till Argentina och lämnat bidrag till denna linje. Den arbetar under ganska tryckta förhållanden, och för närvarande ligger på bordet en ansökan från bolaget att få förändringar i kontraktet, därför att det gått så dåligt med denna linje. Den har haft dåliga frakter här ifrån landet, och den har icke kunnat lefva på att den fått frakter från Argentina och hem.

I framställningen påpekas äfven en del andra saker, såsom strejker etc., hvilka skulle vållat hinder. Ja, det är beklagligt, och, mina herrar, vi lefva i strejkernas tid, men att det skall gå så långt upp som till ministerresidenten, det synes mig vara litet besynnerligt. Jag kan för min del icke annat än finna det vara underligt, att det heter, att om ministerresidenten icke får

*Höjning af
ministerresi-
dentens i Bu-
enos Aires
löneförmåner.*
(Forts.)

*Höjning af
ministerresi-
dentens i Bu-
enos Aires
löneförmåner.*
(Forts.)

den begärda ökningen så kommer han att resa hem. Nu är det ju så, som under vänliga förhållanden alltid är fallet vid dylika lönekonflikter, att man vill hafva förmedlingsmän. Det skulle här vara Första Kammaren. Jag för min del vill gärna tillstyrka, att kammaren blir det, men endast på det villkor, som af statsutskottet föreslagits. Det anser jag för min del vara ett fullt hederligt och antagligt anbud, och jag ber därför, herr grefve och talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Fränckel: Herr grefve och talman, mina herrar! Eftersom jag deltagit i detta ärendes behandling i statsutskottet, ber jag att få säga några ord. Jag vill då framhålla, att utskottets förslag borde kunna anses vara fullt acceptabelt, och det kan till och med icke sättas i tvifvel, synes det mig, efter den debatt, som förts här i dag, att detta också blir Riksdagens beslut.

Den lönestat, som fastställdes år 1906, upptog äfven här omhandlade ministerresidentspost i Buenos Aires, som då ansågs vara en dyr tjänst. När Riksdagen för sin del gick in på det då föreliggande förslaget, så var det ju klart, att, innan man fattade ett beslut om att upprätta denna ministerresidentspost, man ville veta hvad det kostade. Skulle verkligen vederbörande redan då haft kännedom om att den kostnad, man då ställde i utsikt, endast var hälften af den verkliga? Det är väl icke antagligt, utan man kastade in en siffra, som icke skulle vara för hög för att afskräcka Riksdagen från att tillstyrka inrättandet af en dylik tjänst.

Nu säger man, att det redan här föreligger erfarenhet om att den lön man då fastställde var så mycket för liten, att man nu måste höja den — och man nöjer sig då icke ens med att höja den med hvad vederbörande i själfva verket begärt, utan man säger, att det väl är bäst att dubbla lönen. Då frågas, är den erfarenhet, som här föreligger, af den beskaffenhet, att Riksdagen nu bör gå så långt ifrån sin först uppgjorda plan, att man verkligen skall fördubbla lönen? För min del kan jag icke finna annat än att frågan ännu icke avancerat längre, än att man mycket väl kan afvakta, om med den höjning statsutskottet här föreslagit det icke låter sig göra att besätta platsen med dugligt folk och på ett sätt, som man kan fordra för att våra intressen därstädes tillfredsställande skola bevakas. Jag tror, att det är en orättvis beskyllning, om man säger, att man icke på allt sätt skulle hafva tillgodosett den nya platsen, då man, såsom här skett, föreslår en höjning af lönen med 15,000 kronor.

Herr Wallenberg har velat göra gällande, att den löneförhöjning det här är fråga om endast skulle afse ett år. Då får jag säga, att han verkligen icke noga läst betänkandet, ty där är föreslaget, att denna förhöjning skulle beviljas icke allenast för år 1909, utan på extra stat äfven för år 1908.

Grefve Douglas förslag går, såsom herrarne finna, ut på att lönen skall höjas till 40,000 kronor och att denna höjning skall ske med sådan fart, att den skall tillämpas redan från och med år 1908.

*Höjning af
ministerresi-
dentens i Bu-
enos Aires
löneförmåner.*

(Forts.)

Jag säger såsom många föregående talare, hvilka förfäktat utskottets ståndpunkt, här redan sagt: hvart vill kammaren att utskottets ledamöter skola komma i sina förhandlingar med vederbörande, om man, då vederbörande å andra sidan varit så vänliga att de utan reservation gått med på en så beskaffad stor löneförhöjning, som den här ifrågasatta, i Första Kammaren sedan skulle säga, att den löneförhöjningen nöja vi oss icke med!

Jag skulle förr vilja säga, att, om kammaren önskar att i denna fråga desavouera utskottshalfvan från denna kammare — något som torde visa sig vara ganska skadligt för framtiden — så läser detta icke resultera i annat än en gemensam votering — som Första Kammaren tappar! Med kännedom om huru åsikterna i denna fråga ställt sig i Andra Kammaren — åtminstone att döma af hvad som yttrats af mycket framstående ledamöter af den kammaren, hvilka i utskottet förfäktade en annan mening än den, som blef utskottets beslut, men som afstodo från att låta denna mening särskildt framträda — tror jag mig med bestämdhet kunna säga hvad resultatet skulle blifva. Denna konsekvens anser jag vara vida viktigare än huruvida ministerresidenten i Buenos Aires får sin löneförhöjning något år förr eller senare. Jag kan likväl icke hjälpa, att jag tycker, att man ändå går litet för häftigt till väga, om man med den erfarenhet, som här föreligger, hvilken man kan säga är ingen eller så godt som ingen, vill taga ett så viktigt steg som att gå längre än det enhälliga utskottet föreslagit.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Clason: Det kan måhända synas förmätet af en gemen man att uppträda i en debatt sådan som denna; men frågan har i alla fall nu förts in på sådana saker som de enkla räknesätten — och då kan ju också en gemen få försöka räkna.

Såvidt jag fattat saken rätt, gäller det nu en utgift af 4,000 kronor å extra stat å ena sidan — det vill säga 4,000 kronor i år och 4,000 kronor nästa år eller summa 8,000 kronor, om man så vill. Å andra sidan gäller det emellertid också, såvidt jag förstått saken rätt, en afsevärd utgift: det gäller hemtransport af den nuvarande innehafvaren af posten, det gäller uttransport af och ekiperingspengar åt en eventuellt ny man; och jag har ganska goda skäl att antaga, att dessa siffror komma att gå upp till *mycket* öfver de 8,000 kronor, som här möjligtvis skulle kunna inbesparas. För öfrigt har här nyss ställts i utsikt, att äfven om en besparing gjordes nu så skulle antagligen om ett

*Höjning af
ministerresiden-
tens i Buenos Aires
löneförmåner.* eller annat år precis samma begäran om löneförhöjning komma igen.

Det förefaller mig därjämte, som om man väl också borde räkna med olägenheten af att ett ombyte sker på denna plats; det förhåller sig väl icke så, att det är likgiltigt, om en reser hem och en annan kommer dit och det turas om hur som helst, utan det är väl af vikt, att där råder en viss stabilitet.

Det har invändts, att här skulle tagas ett så långt steg från 1906 års lönereglering. Det är riktigt, men när det kommittéförslag framlades, hvarpå denna lönereglering grundade sig, så var det ju allmänt bekant, att förslaget var ganska hastigt tillkommet; och jag undrar, om det icke nu rent af står i den kungl. propositionen, att 1906 års förslag hade hunnit genomgå endast en ganska ofullständig granskning. För min del hörde jag då från mycket sakkunnigt håll den bestämda upplysningen, att flera af de gjorda antagandena och framlagda siffrorna icke vore att bygga på. Jag tror därför icke, att det förslaget kan anses hafva varit så fast och orubbligt. Det erbjöd utgångspunkter, men i många fall var det ett experiment, ett experiment, som här och hvar tydligen har misslyckats.

Det är emellertid en annan sak, som närmast gifvit mig anledning att begära ordet, och det är önskan att ytterligare betona nödvändigheten af att i dessa tider göra allt hvad som göras kan för att få Sveriges representation utåt, Sveriges diplomatiska försvar, som det ju härom dagen kallats, så starkt som möjligt. Allt måste göras för att på dessa platser skaffa det bästa folk man kan få tag i. Så har verkligen icke alltid förut varit fallet. Det har sagts med afseende å den här debatterade platsen, att risken kan bli, att platsen kommer att stå vakant, men att detta icke skulle vara värre än hvad förut skett, då viktigare platser stått vakanta. Det äger sin riktighet att viktiga platser fått stå vakanta, men det har ju varit mångas *förtviflan* här i landet under de senare åren, att så många platser tillåts stå vakanta eller skötas illa, då de hade bort skötas och skötas ordentligt.

Enligt min öfvertygelse bör man göra allt, hvad göras kan, för att få så dugligt folk som möjligt och, då man fått dugligt folk, också söka att behålla det. Ur den synpunkten anhåller jag, herr grefve och talman, att få yrka bifall till grefve Douglas' förslag.

Herr Ericsson: Herr grefve och talman! Att döma af den förda diskussionen ser det verkligen ut, som om denna fråga vore större än man från första stund skulle kunna tänka sig. Emot det enhälliga statsutskottet hafva ju starka trupper mobiliserats, och man har fått höra röster, hvilka man endast vid sällsynta tillfällen eljest har förmånen njuta af.

Antingen är frågan då så betydelsefull eller också har statsutskottet så goda skäl, att man måste tillgripa de starka medel, som här skett, för att bemöta detsamma.

För min del får jag säga, att jag icke tror, att frågan är så stor. Från början var ju den här diskuterade lönen 21,000 kronor. Då erbjöds platsen till en person, som sade nej, enär lönen vore för liten, enligt hvad vi hört. Därpå erbjöds platsen till en annan person, om hvilken det ju anförts, att han kände till förhållandena på platsen. Denne borde väl då hafva varit varnad däraf, att en annan person anhållit att icke komma i fråga. Han lät emellertid icke varna sig, utan han tog platsen — och nu kommer det så snart efteråt begäran om en sådan ökning i lönen. Det är väl då icke underligt, om statsutskottet reagerar. Flera af herrarna tillhöra ju statsutskottet eller hafva tillhört det; jag behöfver då icke försäkra herrarna, att det just icke är uppmuntrande, såsom här också af andra framhållits, att blifva dementerad af kammaren, när man i utskottet kämpat sig till så pass förmånliga lönevillkor, som i detta fall är förhållandet. I sak blir förhållandet nämligen icke förbättradt härigenom, ty Andra Kammaren, som härvidlag säkert kommer att sitta i efterhand, kan då sänka beloppet så mycket, att vi icke vinna någonting reellt.

Hans excellens herr utrikesministern omnämnde, att han aflåtit telegram till ministerresidenten i Buenos Aires med under rättelse om statsutskottets enhälliga beslut. Såvidt jag fattade herr statsrådet rätt, framgick emellertid däraf icke huruvida det ingått svar på telegrammet. Om svar därpå icke afhörts, är det väl troligt, att fara icke föreligger, att ministerresidenten lämnar platsen, och då försvinner ju talet om flyttning fram och tillbaka och kostnaderna därför.

Mina herrar, här har också framhållits, att dessa 4,000 kronor endast tillfälligtvis skulle beviljas, de skulle nämligen beviljas blott för två år. Tro herrarna verkligen, att det kommer att stanna vid det? Ånej, äro de väl beviljade, så komma de nog att sitta ganska fast.

Då tiden är ganska långt framskriden och många talare anmält sig, ber jag endast att i korthet få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Hans excellens herr statsministern Lindman: Den senaste ärade talaren yttrade, att denna fråga icke är stor, och jag kan till fullo gifva honom rätt däri, att den visserligen icke är så stor, då det ju här gäller ökning i lönen till ministerresidenten i Buenos Aires från 36,000 till 40,000 kronor. Men just därför att, såsom den ärade talaren framhöll, denna fråga icke är så stor, hade jag hoppats, att statsutskottet icke skulle betrakta det såsom någon mot utskottet riktad ovänlig handling, om förslaget

*Höjning af
ministerresi-
dentens i Bu-
enos Aires
löneförmåner.*
(Forts.)

Höjning af ministerresidentens i Buenos Aires löneförmädnar. att höja lönen till 40,000 kronor skulle komma att af kammaren bifallas.

Jag förstår så väl, att det icke är trefligt för ett statsutskott, som är enhälligt, att en fråga går utskottet emot. Ingalunda skulle jag därför kommit och väckt denna debatt till lif, just med hänsyn till hvad som framhållits från utskottets sida, om jag icke i detta fall kunde åberopa ett nytt moment, som af den siste ärade talaren tydligen icke rätt uppfattats. Då jag först hade ordet i denna fråga, sade jag visserligen, att man hade sig bekant, att den nuvarande innehafvaren lämnar sin tjänst, därest han icke kan få det såsom minimum för hans existens därute erforderliga och af honom begärda beloppet af 40,000 kronor. Jag vill emellertid ingalunda drifva denna sats, därför att jag på något sätt önskar, att Kungl. Maj:t skall få rätt och statsutskottet orätt. Nej, jag ser frågan från rent praktisk synpunkt i detta fall. Vi hafva en person i Buenos Aires, med hvilken vi äro nöjda och belättna, som sköter sig bra och på alla sätt tillfredsställande. Skall till följd af den omständigheten, att statsutskottet föreslår 36,000 kronor i stället för det högre beloppet af 40,000 kronor, detta förhållande rubbas, mannen lämna sin befattning, ny person anskaffas och resa ut: det blir flyttningskostnader för den ene hem och för den andre bort samt ekiperingspengar, 10,000 kronor, för den nye? Och allt detta utan att man har visshet om att kunna få en person till platsen, som är så lämplig, som den nuvarande innehafvaren är, ty om honom veta vi, att han är lämplig och kan sköta sin plats.

Det är sant, att när platsen tillsattes lönen var 21,000 kronor och att det var under den förutsättningen man sökte få en person att åtaga sig befattningen. Men hvem svarar för att, om en annan person kommit dit, icke precis enahanda framställning ingifvits från honom, när han kommit till platsen och funnit det vara omöjligt att reda sig utan egen förmögenhet, i händelse han icke finge dessa 40,000 kronor, som nu begäras! Detta hade mycket väl kunnat hända med den andre. Den nuvarande ministerresidenten har nämligen ingalunda några dyrbara vanor på något sätt, så jag vågar verkligen gå i god för att det icke är för mycket, som här begäres.

Det har anmärkts mot Kungl. Maj:ts proposition såsom en inkonsekvens, att då innehafvaren af ifrågavarande befattning begärt 40,000 kronor, så höjer Kungl. Maj:t beloppet till 42,000 kronor för att kunna dela med 12 jämnt. Det förhåller sig ju emellertid så, att detta visst icke är det enda eller det afgörande motivet; såsom herrarna torde finna, står där också ett annat motiv angifvet, hvilket kanske icke blifvit tillräckligt uppmärksammat. Utrikesministern säger nämligen, att ministerresidentens framställning synes honom vara väl motiverad däraf,

att utgifterna i allmänhet beräknats ganska lågt. Det är därför utrikesministern anser, att han kan föreslå denna höjning till 42,000 kronor. Men, mina herrar, nu är det ju icke fråga om denna höjning. Då borde väl denna från Kungl. Maj:ts sida föreslagna höjning från 40- till 42,000, hvilken höjning herrarna icke tycka om, kunna anses vara försonad därigenom, att Kungl. Maj:t nu nöjer sig med 40,000. För öfrigt, 36,000 kan ju också delas jämnt med 12, och det kan ju hända, att statsutskottet icke bara fäst sig vid det af utskottet uppgifna skälet, att år 1900 ansågs lönen böra vara 24,000 och att lefnadskostnaderna sedan stigit med 50 procent, och utskottet därför bestämt sig för just 36,000 kronor, utan äfven tagit hänsyn till den omständigheten, att 36 kan delas med 12 — och till och med jämnare än 42! Men för öfrigt kan jag försäkra herrarna, att, som saken nu ställer sig, Kungl. Maj:t visst icke skall hafva någonting emot att få de 40,000 kronorna, fastän de icke kunna delas jämnt med 12. Om Riksdagen hade beviljat de 42,000 kronorna, hade det varit så mycket bättre, men beviljas nu de 40,000, så skola nog vederbörande underkasta sig det lilla besväret med denna extra räkneoperation.

Mina herrar, det är — jag ber att få upprepa det — icke annat än af det rent praktiska skälet att få hafva mannen kvar och slippa leta efter en annan, som jag fortfarande anhåller, att kammaren skulle vilja skänka sitt bifall till den af grefve Douglas gjorda framställningen.

Grefve Hamilton, Raoul: Jag har suttit som en uppmärksam åhörare af dagens debatt i förevarande fråga, och jag måste erkänna, att de skäl, som framlagts för bifall till statsutskottets förslag, synas mig vara synnerligen svaga.

Utskottets ärade ordförande sökte skämta bort frågan, han ville, sade han, icke glömma subtraktion. Jag hoppas, att den ärade talaren under den fortsatta behandlingen af budgeten skall få bättre tillfälle än detta åtminstone att öfva sig i subtraktion.

Herr Törnebladh ville jämföra löneförhöjningen till ministerresidenten i Buenos Aires med en löne reglering här i vårt eget land. Denna jämförelse håller likväl, såvidt jag kan finna, icke streck, ty förhållandena i Sverige och Syd-Amerika äro hvarandra mycket olika.

Här har äfven framhållits, att man icke borde störta en kompromiss, som åstadkommits med Andra Kammaren vid utskottets behandling af frågan. När det gäller stora frågor, stora belopp isynnerhet, då bör man naturligtvis försöka att såvidt möjligt åstadkomma enighet mellan kamrarna, det erkänner jag villigt; men när det gäller ett sådant litet belopp — ty nog kan man väl kalla beloppet litet, ehuru frågan icke är liten —

*Höjning af
ministerresi-
dentens i Bu-
enos Aires
löneförmåner.*
(Forts.)

tror jag icke, att Andra Kammaren något vidare fäster sig vid, om kompromissen går mot den eller icke.

Några i egentlig mening sakliga skäl, som skulle tala för utskottets hemställan, har emellertid åtminstone icke jag hört anföras af statsutskottets ärade herrar ledamöter. För mig står frågan så: Äro vi i behof af en duglig representant i Buenos Aires? Och svaras på denna fråga ja, så måste man säga, att vi icke skola pruta af ett litet belopp af 4,000 kronor. Det är allmänt känt, att vår nuvarande representant i Buenos Aires ifrigt har arbetat på, att vi skola få afsättning i det land, där han är ackrediterad, och att, om detta lyckas, detta skall bidraga till att hjälpa upp vår handel och våra näringar. Det vore väl då icke värdigt vårt land att på grund af 4,000 kronor ordna det så, att han nödgas lämna sin post. Jag tror att det vore att anse som en nära nog oklok åtgärd — för att använda ett så mildt uttryck.

Herr talman! Jag yrkar bifall till grefve Douglas' framställning.

Friherre Gripenstedt: Den siste ärade talaren sade, att han icke hört anföras några sakliga skäl. Jag skall icke trötta kammaren med att upprepa dem jag och andra förut anført. Jag anser dem sakliga.

Jag begärde ordet därför att hans excellens statsministern sade, att frågan icke i själfva verket var så stor, och beklagade, att statsutskottet motsatt sig den framställning, som gjorts. Jag får för min del beklaga, att, när det erkännes från statsrådsbänken, att frågan icke är stor, man gör ett sådant nummer af den. Här har verkligen mobiliserats såsom om frågan vore af vida större betydelse än den i själfva verket är. Jag vill dock påpeka, att frågan kan hafva en stor betydelse, i det att den kan blifva en prejudikatsfråga. Om nu denne man tvingar sig till denna lön genom att hota om afsked, kan icke detta blifva ett farligt prejudikat? Jag har visserligen hört talas om att personer gå med afskedsansökan i fickan och på så sätt tilltvinga sig en del saker, men då böra de väl vara outhärliga eller nästan outhärliga, för att sådant skall leda till önskad resultat. Jag föreställer mig, att denne man i alla fall icke är outhärlig, äfven om han är mycket duglig, hvilket jag icke alls har anledning betvifla.

Jag yrkar fortfarande bifall till utskottets förslag.

Herr Afzelius: Denna fråga har spunnit ut sig till en stor fråga från att vara en i min tanke liten anslagsfråga. Den har verkligen blifvit en principfråga, och det är därför jag djärfves be att få säga några ord.

Då jag säger att det är en principfråga, tänker jag *icke* på

att det här gäller frågan, huruvida statsutskottet skall honoreras eller icke. Jag erkänner fullkomligt, att arten af de frågor, som statsutskottet har att behandla, gör det naturligt att där träffas uppgörelser, som det bör vara kamrarna angeläget att icke rubba. Men en sådan regel får naturligtvis icke vara utan undantag. Nej, principfrågan ligger på annat håll. Det är så, att vi här hafva en man, som mottagit ett stort förtroende från fäderneslandet, uppdraget att sköta dess angelägenheter i ett främmande land. Han har missräknat sig på hvad det kostar att lefva där. Det är ledsamt, men en sådan missräkning kan det nog också eljest hända, att en eller annan ämbets- eller tjänsteman gör, utan att detta får föranleda till att han utan vidare säger: Jag går min väg. Jag tror det är en mycket betänklig sak detta, att man, när det icke konvenerar, *får* säga: Jag lämnar tjänsten och söker något annat. Här är visserligen påvisadt, att den missräkning, hvarom det rör sig, är så högst betydande, att det vore obilligt att icke räcka en hjälpande hand. Det vill jag gärna. Men jag vågar säga, herr talman, att den hand, som bjuder väl icke en fördubbling af lönen, men en så stor höjning som här är fråga om eller 15,000 kronor, förefaller mig gifva alldeles tillräckligt för detta ändamål. Och det plågar mig få höra denne ämbetsman säga: Får jag icke hvad jag begärt, så går jag. Det är för att häfda den principen, att man väl icke skall fordra, att en ämbetsman skall tjäna staten under orimliga villkor, men å andra sidan ämbetsmannen icke har rätt att säga: Jag går, om jag icke får det eller det — det är därför som jag kommer att rösta för statsutskottets förslag.

*Höjning af
ministerresi-
dentens i Bu-
enos Aires
löneformåner.*
(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande nu föredragna punkten 2 mom. a) och punkten 9 yrkats: 1:o) att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, och 2:o) af grefve *Douglas*, att utskottets hemställan i punkten 2 mom. a) måtte bifallas, samt att Riksdagen måtte å extra stat för år 1909 såsom lönetillägg för ministerresidenten i Buenos Aires bevilja dels 19,000 kronor att af denne uppbäras, 6,200 kronor under de villkor, som i fråga om hyresbidrag vore stadgade, samt återstoden af beloppet under de villkor, som för ortstillägg gällde, äfvensom medgifva, att ifrågavarande belopp finge under år 1908 af tillgängliga medel utanordnas, dels ock 4,000 kronor, hvaraf 2,000 kronor såsom hyresbidrag och 2,000 kronor såsom ortstillägg.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner jämlikt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till hvad utskottet hemställt vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

*Höjning af
ministerresi-
dentens i Bu-
enos Aires
löneförmåner.*

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 4 punkten 2 mom. a) och punkten 9, röstar

Ja;

(Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles grefve Douglas' yrkande i ämnet.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 73;

Nej — 45;

*Punkten 2.**Mom b)—d).*

Hvad utskottet hemställt bifölls.

*Ang. öfriga
ordinarie an-
slag å tredje
hufvudtiteln.*

Punkten 3.

Beträffande öfriga ordinarie anslag, som funnos i nu gällande riksstat uppförda å denna hufvudtitel, hade Kungl. Maj:t icke föreslagit någon förändring; och hade utskottet i denna punkt hemställt, att samtliga de ordinarie anslag under föreliggande hufvudtitel, i afseende å hvilka utskottet icke i förevarande utlåtande framställt särskilda förslag, måtte i riksstaten för år 1909 uppföras till oförändrade belopp; dock att anslaget till skrifmaterialier, expenser, ved m. m. finge till beloppet jämkas i den mån, som för jämnande af hufvudtitelns slutsumma kunde finnas erforderligt.

Friherre Palmstierna: Då Riksdagen för två år sedan, snart sagdt utan någon debatt, förtroendefullt antog Kungl. Maj:ts förslag beträffande denna hufvudtitel med en fullständig omorganisation af ministers- och konsulatstaten, gick Riksdagen naturligtvis ut ifrån att dessa platser voro högst nödiga samt följaktligen borde vara väl besatta. Nu är emellertid förhållandet, att ministerplatsen i Danmark är sedan flera månader obesatt. Man skulle väl kunna säga, att det för oss är af stor vikt, att hafva en minister och generalkonsul i detta grannland, där så många svenskar uppehålla sig och där vi drifva en så omfattande

handelsverksamhet. Därtill kommer, att Trelleborg—Sassnitzrouten, om den ifrågasatta ångfärjeförbindelsen kommer till stånd, är ämnad att öfvertaga en stor del af den transitotrafik, som nu går öfver Danmark. Det vore då en stor fördel att på platsen hafva en representant, som kan underrätta om de motdrag, som där möjligen kunna göras.

Allt detta är naturligtvis en småsak emot den efter min mening absoluta nödvändigheten att hafva en minister i Köpenhamn just under dessa månader, då östersjöfrågan ventileras, snart sagt dagligen, i en stor del af den europeiska pressen och emellanåt belyses af officiösa uttalanden. Då man vet, att Sveriges framtids väl och ve efter det ödesdigra året 1905 måhända beror på stormakternas råd och då man säkerligen skall kunna i Köpenhamn bättre än på många andra ställen få reda på åtskilliga ledtrådar för förhandlingar, just då är ministerplatsen där vakant sedan flera månader och skall måhända så förblifva. Jag vet visserligen, att en minister och generalkonsul från annat land är ditbeordrad, men jag föreställer mig, att i dylika delikata frågor är det mycket svårare för en person, som tillfälligtvis vistas på en plats, att sätta sig in i förhållandena och skaffa sig nödiga upplysningar och ställa sig därefter, än för en person, som är fast ackrediterad därstädes. Dessutom torde kunna ifrågasättas, om icke ifrågavarande person kunde behöfvas på sin plats, då man under senare åren sett, hurusom Nord-Amerikas penningförhållanden starkt inverka på hela Europas och således äfven på vår industri, immigration etc. Man behöfver icke mycket studera historien eller vara tillsammans med andra folk för att inse, hurusom i stormakternas led ett litet lands åsikter och självbestämmanderätt betyder ganska litet, om icke det synnerligen väl försvaras på platsen; detta lilla land må sedermera anse sig stå aldrig så högt i kulturellt hänseende.

Men våra ledande statsmän och riksdagsmän för öfrigt hafva sedan årtionden varit så upptagna af våra relativt taget dock så små inrikes strider och maktförflyttningar, att de icke hafva haft tillräckligt öppna ögon för förhållandena utom landet, och det är dock där som ofta nog de små ländernas öden afgöras. Vi hafva haft ett bittert exempel i detta hänseende, och jag tror icke vi hafva råd att hafva ett till. Det är just vid sådana lyckligtvis icke ofta förekommande men desto viktigare tillfällen, som vi behöfva våra diplomater, och med anledning däraf har jag icke kunnat underlåta att fästa uppmärksamheten på denna för oss måhända ödesdigra ministervakans i Köpenhamn. Men, herr talman, jag har icke något yrkande att göra.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena Trolle: Med anledning af friherre Palmstiernas påpekande af vakansen i Köpenhamn, ber jag få nämna, att denna plats som bekant

*Ang. öfriga
ordinarie an-
slag å tredje
hufvudtiteln.*
(Forts.)

Ang. öfriga
ordinarie an-
slag å tredje
hufvudtiteln.

(Forts.)

sedan någon tid är utan *ordinarie* innehafvare. De omständigheter, som ledde till vakansen, nämligen att nuvarande landshöfdingen i Uppsala blef rappellerad från Köpenhamn, beklagade jag för min del mycket, och alla försök gjordes från min sida för att han skulle stanna kvar, då det befanns möta svårigheter att finna lämplig person att fylla vakansen. Vid denna tid befann sig ministern i Washington, Lagercrantz, hemma på permission. Hans uppgift är mångartad och kräver naturligtvis hans fulla energi. Jag tror dock att några sidor af hans uppgift äfven kunna tillgodoses här hemma i Sverige, och jag tror att den viktigaste sidan af hans uppgift äfven *kräfver*, att han är närvarande i Sverige. Han hade som sagdt begärt permission efter ett mycket ansträngande arbete och åtnjöt semester. Då svårigheter att besätta ministerposten i Köpenhamn uppstodo och då man i honom fann en kraftig och energisk person att bestrida denna plats, anmodades han att tills vidare sköta den. Jag tror att friherre Palmstiernas farhåga, att en tillfälligt ackrediterad minister skulle hafva svårare tillgång till ledande kretsar i Köpenhamn är litet öfverdrifven. Han är visserligen tillsatt bara på förordnande, men han har dock lämnat sina kreditiv-bref som minister, mottagits af Konungen och myndigheterna och intar precis samma ställning, som om han vore fast ackrediterad. Man kan ju säga, att det hade varit önskvärdare att hafva en person, som varit där någon längre tid, men jag tror dock att en ny minister, äfven om han varit fast anställd, icke skulle kunnat vara i tillfälle att bättre bevaka våra intressen än denne tillförordnade. Med kändedom om hans förmåga, tror jag icke att man behöfver hysa så stora farhågor. Jag vet dessutom och har mig alldeles särskildt bekant, att han är synnerligen väl sedd af vederbörande i Köpenhamn.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt.

Punkterna 4—8 samt 10 och 11.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 12.

Lades till handlingarna.

Punkten 13.

Utskottets hemställan bifölls.

Vid ånyo skedd föredragning af statsutskottets den 19 och 21 innevarande månad bordlagda utlåtanden:

n:o 26, i anledning af väckt motion om anslag till utgifvande af en uppslagsbok öfver 1908 års lagtima Riksdags arbete,

n:o 27, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om utbyggande af den elektriska kraftstationen vid Trollhättan samt om ledningar för distribuering af elektrisk energi från nämnda station, och

n:o 28, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag dels för iståndsättande och ombyggnad af Skanörs hamn, dels ock för upprensning af det s. k. Väckholmssundet,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till nu pågående sammanträdes fortsättande kl. 8 på aftonen.

Föredrogs ånyo lagutskottets den 19 och 21 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 7, i anledning af väckt motion om antagande af lag om tjänsteaftal mellan husbönder och tjänare. *Ifrågasatt antagande af lag om tjänsteaftal mellan husbönder och tjänare.*

I en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, n:o 135, hade herr *J. Bengtsson* i Bjärnalt hemställt, att Riksdagen måtte för sin del besluta, godkänna och antaga det förslag till lag om tjänsteaftal emellan husbönder och tjänare, som under år 1900 till Kungl. Maj:t öfverlämnats af en för ändamålet tillsatt kommitté.

Utskottet hade af angifna grunder hemställt, att förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Grefve Hamilton, Alexander: Jag ämnar rösta på bifall till utskottets förslag, men jag har begärt ordet för att vända mig emot utskottets något snäfva motivering. Den synes mig tyda på att utskottet underskattat frågans betydelse. Den är dock af stor betydelse. Hela vårt näringslif och icke minst jordbruket kräfver en förändring och en snar förändring. Man kan ej vänta sig en sund utveckling, om aftalen skola grunda sig på en lagstiftning, som ej kan tillämpas. Detta borde hafva beto-

Ifrågasatt antagande af lag om tjänstefäst mellan husbönder och tjänare.
(Forts.)

nats af utskottet. Nu säger utskottet: »I anledning af förevarande motion vill lagutskottet erinra därom, att Kungl. Maj:t den 18 oktober 1907 uppdragit åt en kommitté att undersöka möjligheten af en lagstiftning angående arbetsaftal.» Ja, en kommitté ha vi haft och ett förslag har utgifvits, men till Riksdagen har förslaget icke kommit. Jag har ansett det böra framhållas, att förslaget med det första bör föreläggas Riksdagen. Ehuru jag således icke kan godkänna utskottets motivering, ber jag dock att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren biföll utskottets i nu föredragna utlåtande gjorda hemställan.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande lagutskottets den 19 och 21 innevarande februari bordlagda utlåtande n:o 8, i anledning af väckta motioner om skrivelser till Kungl. Maj:t angående åtgärder för befordrandet af återinflyttning hit till landet af från riket utflyttade personer.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

Om utsträckt näringsrättigheter för återinflyttade svenskfödda utlänningar.

Punkten 2.

Lagutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehaft, bland annat, följande till utskottet hänvisade motioner, nämligen inom Första Kammaren, n:o 16, af grefve *L. Douglas* och grefve *Raoul Hamilton* samt, n:o 40, af herr *Enhörning*, äfvensom inom Andra Kammaren, n:o 24, af herr *Per Pehrsson* i Österby, med instämmande af nio bland kammarens ledamöter, n:o 141, af herr *J. A. Jonsson* i Hökhult och, n:o 157, af herr *Dan. Broström* m. fl.

Af herr *Enhörning* och herr *Broström* m. fl. hade hemställts, att Riksdagen ville besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta snarast möjligt utreda, under hvilka förutsättningar och i hvilken utsträckning de rättigheter att i riket förvärfva och besitta fast egendom samt idka handel eller annat näringsyrke, som under unionen med Norge tillkommo norska medborgare, skulle kunna medgifvas åt till Sverige återkomna svenskfödda utländska undersåtar, och för Riksdagen framlägga på denna utredning grundade förslag.

Utskottet hade af anförda skäl hemställt, att ifrågavarande, af herr Enhörning och herr Broström m. fl. väckta motioner icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Om utsträckta näringsrättigheter för återinflyttade svenskfödda utlänningar.
(Forts.)

Herr Enhörning: Det är ej vidare angenämt att opponera sig mot ett enigt utskott, men hvad skall man väl göra? Äfven i det sura äpplet måste man bita. Med de vindar, som nu blåsa till förmån för immigrationen, hade jag tänkt mig ett annat resultat från utskottets sida.

Då Riksdagen sistlidet är genom skrifvelse till Konungen i underdånighet gjort anhållan om utredning och förslag rörande inrättande af en arbetsförmedlingsanstalt för utomlands bosatta svenskar, så bör man väl äfven på allt annat sätt underlätta för dem, som återvända, att i hemlandet utan alltför lång tidsutdräkt kunna förvärfva sig en egen torfva, om deras tillgångar det medgifva. Det är utsikten att kunna åstadkomma ett eget hem, som — jämte kärleken till hembygden — i regel utgör den oemotståndliga dragningskraften till det gamla fosterlandet. Man har ju ock numera allmänt börjat intressera sig för att emigranter — synnerligast från Nordamerika — skulle kunna återvända. De stora förluster af andlig och fysisk kraft, vårt land lidit och lider till följd af den ständiga emigrationen, skulle helt säkert därigenom i någon mån minskas. Utskottet har trott sig finna, »att några afsevärda olägenheter» att i riket förvärfva och besitta fast egendom samt idka handel eller annat näringsyrke för till Sverige återkomna svenskfödde utländska undersåtar icke i praktiken torde förefinnas. I protokollet till konventionen med Amerikas Förenta stater af 1869 har dock gifvits den närmare förklaringen — upplyser utskottet — att först sedan svensk-amerikanen återvänt och uppehållit sig mera än två år i Sverige i afsikt att icke återvända, anses han af Amerikas Förenta staters regering hafva afstått från sitt amerikanska medborgarskap. Af utskottets anförande synes vidare, att en i Nordamerika naturaliserad svensk, som ånyo bosätter sig i sitt förra hemland, kan på sin egen ansökan utan afseende på den tid, som han efter återkomsten uppehållit sig i Sverige, åter upptagas till svensk medborgare på de villkor, regeringen finner lämpligt föreskrifva. Men detta tager dock — enligt hvad jag hört uppgifvas — en ganska rundlig tidsutdräkt, och hellre än att vänta härpå kan mången föredraga att än en gång styra färden öfver Atlanten. Man kan ock tänka sig, att många af de svensk-amerikanare, som årligen besöka sitt gamla hemland, skulle stanna kvar här, om de utan alltför lång tidsutdräkt kunde förvärfva fast egendom eller finge rätt idka handel eller annat näringsyrke. Många af dem resa hit i den afsikten, men då de finna proceduren att blifva svensk medborgare för lång och besvärlig, föredraga de att återvända. Då nu praxis har

Omutsträckt näringsrättigheter för återinflyttade svenskfödda utlänningar. utvecklat sig i en sådan riktning, som utskottet angifver, så synes det mig, att en anhållan om utredning i motionens syfte vore på sin plats. Därigenom kunna vi få en väl afvägd lag för immigranter i stället för praxis, och en dylik lag vore helt visst till nytta och gagn för alla svenskfödda utländska undersåtar, som ämna återvända. Då under unionen med Norge norsk man och kvinna voro berättigade bland annat att besitta fast egendom, så synes det mig, att man med lika full trygghet på förhand kan tillförsäkra samma fördel åt hemkomna, svenskfödda utländska undersåtar, som åter ämna blifva svenska medborgare. Min motion har föranledts af samtal med svensk-amerikanare. På nedresan till Riksdagen hade jag sällskap med en svensk-amerikan, som ämnade åter blifva svensk medborgare, och han beklagade sig öfver, att han nödgats köpa en egendom i en anförvants namn, tilläggande att det var i högsta grad obehagligt; »det är, som om jag vore beroende af honom», och för att skydda sig för alla eventualiteter nödgades han dessutom inteckna egendomen för köpesumman. Det synes mig sålunda, att en utredning i den riktning, jag föreslagit, borde få anses vara i någon mån motiverad, och på grund däraf vågar jag, herr greve och talman, yrka bifall till min motion.

(Forts.)

Herr af Ekenstam: Jag kan försäkra den siste ärade talaren, att utskottet har med mycken sympati och intresse läst icke blott hans motion, utan äfven alla de motioner, som förekommit i det föreliggande ämnet. Det har verkligen, snart sagdt, utefter hela linjen varit ett varmt intresse att befordra motionernas syfte, men om vi det oaktadt icke hafva kunnat komma till alldeles samma resultat, som motionärerna, är det väl icke så underligt. Vi ha varit pliktiga att underkasta frågan en så ingående granskning, som det varit oss möjligt, och då funnit, att bestående förhållanden redan nu efter vår uppfattning lämna tillräckliga garantier för, att de olägenheter, som påstås nu förefinnas, mycket lätt kunna undanrödjas. Vi hafva icke ansett oss kunna komma längre än att påvisa det sätt, hvarpå detta kan ske, och sålunda måst afvisa en eventuell skrifvelse. Då nu den motion, som den siste ärade talaren framfört, gäller möjligheter att åstadkomma en lindring i villkoren för de från Amerika återvändande emigranterna att här i riket få besitta fast egendom äfvensom idka handel och annat näringsyrke, så hafva vi, då vi anse oss icke kunna gå med på ett sådant yrkande, alldeles särskildt stödt oss på den utredning, som förefinnes beträffande första punkten. Där hafva vi visat, att enligt bestående och gällande regler angående förhållandet mellan Sverige, å ena sidan, och Amerikas Förenta stater, å andra sidan, är det ofantligt lätt för den svenskfödde, som i Nordamerika vistats någon tid och sedan kommit hit, att återfå sin svenska medborgarrätt, så att det visst

icke behöfver åtgå, såsom den siste ärade talaren antydde, två år, sedan han från Amerika återvändt, utan det har visat sig, att praxis har på det sätt tillämpats, att man räknar på den tid, han som svensk medborgare varit förut i Sverige. Under sådana förhållanden synes det icke vara någon annan procedur, som behöfver företagas, än den, som består däri, att han vänder sig till regeringen och anhåller, att Kungl. Maj:t ville återupptaga honom till svensk medborgare. Vill han icke underkasta sig detta, utan nödvändigt vill vara här två år för att erhålla svensk medborgarrätt, då må det vara hans ensak. Men utskottet har påvisat, att det är för honom ytterligt lätt att återfå svensk medborgarrätt. Blir han då, såsom det efter all sannolikhet sker, upptagen till svensk medborgare, får han ju all den rätt, som en svensk medborgare har, och då är det ingen svårighet för honom hvarken att köpa och besitta fast egendom eller att på de villkor, som för öfrigt äro gällande för svenska medborgare, drifva handel och näring.

Detta har varit utskottets åskådningssätt, och jag tror, att det håller streck ganska långt, och därför, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med därunder framställda yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt samt vidare därpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla den af herr Enhörning i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, hvilken förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 3.

I motionen n:o 16 hade af grefve *Douglas* och grefve *Hamilton*, *Raoul*, hemställts, att Riksdagen ville besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta vidtaga åtgärder för att, i den mån och på det sätt det kunde finnas lämpligt, lättnader i fråga om fullgörande af vapenöfning i fredstid skulle kunna beredas till Sverige återkomna svenskfödda undersåtar, som icke fullgjort sina värnpliktsöfningar.

I den af herr *Pehrsson* afgifna motionen hade hemställts, att Riksdagen ville besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta vidtaga åtgärder för att i den mån och på det sätt det kunde finnas lämpligt lättnader i fråga om fullgörande af vapenöfning i fredstid skulle kunna beredas till Sverige återkomna svenskfödda utländska undersåtar, som icke fullgjort sina värnpliktsöfningar.

Slutligen hade herr *Jonsson* i sin motion föreslagit, att Riksdagen behagade besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla,

Om utsträckt näringsrättigheter för återinflyttade svenskfödda utlämmingar.

(Forts.)

Om lättnader i fråga om värnpliktens fullgörande för utvandrare, som återflyttat till Sverige.

Om lättnader i fråga om värnpliktens fullgörande för utvandrare, som återflyttat till Sverige.
(Forts.)

det Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta utreda, huruvida icke svensk man, som från riket utflyttat till främmande land före fullgjorda värnpliktsöfningar, men som återkomme till fäderneslandet och förvärfvade svensk medborgarrätt, måtte efter uppnådd viss ålder kunna frikallas från värnpliktens fullgörande i beväringen under fredstid, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill utredningen kunde föranleda.

Utskottet hade i nu föredragna punkt hemställt, att Riksdagen, med anledning af grefve Douglas' och grefve Hamiltons, herr Pehrssons och herr Jonssons motioner, måtte besluta hos Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta verkställa utredning, huruvida ej befrielse eller lindring i fråga om värnpliktens fullgörande i fredstid skulle kunna beredas från främmande land till Sverige återinflyttade svenskfödda män, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill en dylik utredning kunde föranleda.

Herr Afzelius: Det är icke min mening att på något sätt göra gensaga mot det förslag, som utskottet här har framställt. Jag förstår mycket väl denna önskan att vinna tillbaka till landet svenska armar, svenska hufvuden och — låtom oss hoppas det — äfven svenska hjärtan. Jag förstår denna önskan, och jag delar den.

Utskottet vill befordra återinflyttningen i landet; det är riktigt, det är naturligt. Men hvar sak — eller åtminstone de flesta — har två sidor, och så äfven denna. Man skall nämligen komma ihåg och besinna, att man *kan* uppmuntra återflyttningen på sådant sätt, att man också uppmuntrar utvandringen. Om man gör det alltför lätt för dem, som utvandrat, att komma tillbaka, så blir beslutet att resa bort också alltför lätt. Emigrationen är i våra dagar icke hvad vår gamla lagbok beskriver med orden: »öfvergifva sitt fädernesland och sätta sig alldeles neder att bygga och bo under främmande herrskap». Nej, att emigrera, det är ett äfventyr, det är att söka lyckan med utsikt att komma tillbaka, ifall det icke skulle behaga en där ute. Ju lättare man har att komma tillbaka till hemlandet, desto lättare blir det kanske att besluta sig för att lämna det. Och det vill jag ändå starkt betona, att en reimmigration, en återinflyttning aldrig kan ersätta hvad emigrationen tager bort, den kan aldrig, såsom lagutskottet säger, blifva ett »botemedel mot emigrationen», ty det är nog icke i regeln de bästa, som komma tillbaka till hemlandet, det är de, som i ett eller annat afseende icke lyckats. Man får en ersättning, en ringa ersättning för hvad emigrationen tar bort. Men i hvarje fall, jag erkänner det, är detta tacknämligt, om blott det icke köpes för dyrt, på sätt jag nämnt.

De reflexioner jag gjort erbjuda sig ju alldeles osökt just i afseende på värnplikten! Ty, vi må beklaga det aldrig så mycket, erkänna måste vi dock, att denna värnplikt mångestädes ännu står för vår ungdom såsom något, som den är ytterst angelägen att undkomma, såsom något, hvilket den vill undkomma just genom emigration. Gör man det mycket lätt för den värnpliktige att, om han kommer tillbaka, undgå denna värnplikt, ja, då är det klart, att man i själfva verket ledes till att uppmuntra emigration för att slippa från den.

Hvad utskottet nu har föreslagit träffas emellertid i sin allmänhet icke af de anmärkningar, jag gjort. Det villkor för befrielse från värnplikten, som utskottet har uppställt, är i och för sig såsom regel tillräckligt strängt. Villkoret är dubbelt: 8 års frånvaro och 26 års ålder. Och jag vill, herr talman, säga, att enligt min uppfattning är detta villkor i visst afseende till och med betydligt strängare än gällande rätt; ty när paragraf 29 af inskrifningsförordningen talar om utländsk man, så måste jag tolka paragrafen så, att med utlänning afses jämväl svenskfödd man, som har medborgarrätt i främmande stat, exempelvis i Amerika. Fasthåller man en sådan tolkning af gällande lag, blifva villkoren i fråga om amerikanska medborgare — och det är om dem det, praktiskt sedt, egentligen är fråga — icke så stränga, som de af utskottet föreslagna.

Jag har således icke velat opponera mig mot lagutskottets hemställan i allmänhet, men hvad som däremot förefaller mig mycket betänkligt, är utskottets antydning om, att »skulle jämväl i andra fall särskilda omständigheter påkalla lindring, bör det ankomma på Kungl. Maj:t att pröfva och afgöra i hvad mån sådan bör medgifvas». Alla dessa diskretionära pröfningar utan någon som helst måttstock äro för mig mycket förhatliga. Det är ju alldeles gifvet, att Kungl. Maj:t eller den, som på detta sätt skall diskretionärt pröfva dylika frågor, därvid kommer i en högst obehaglig ställning och utsättes för strömningar åt ena eller andra hållet. Det kan hända, att dylik lindring kommer att alltid nekas, men det kan också hända, att den aldrig kommer att nekas. Denna passus i motiveringen uppväcker mina betänkligheter; men i öfrigt, herr talman, är jag ense med utskottet och beredd att godkänna utskottets förslag.

Hvarför jag begärde ordet, berodde på, att jag ville påpeka och betona, att i själfva verket är en bestämmelse sådan som den föreslagna alldeles icke hufvudsaken i denna fråga, hufvudsaken är icke att genom lättnader i fråga om värnplikten kunna få utvandrande tillbaka, hufvudsaken är att värnplikten icke må vara ett motiv för att emigrera, det väsentliga är att göra värnplikten sådan, att den fullgöres utan motvilja och icke afskräcker. Men detta är icke beroende af några lagbud. Den saken ligger i deras hand, åt hvilka de värnpliktiges utbildning är anförtrödd.

*Om lättnader
i fråga om
värnpliktens
fullgörande
för utvand-
rare, som åter-
flyttat till
Sverige.
(Forts.)*

Om lättnader i fråga om värnplikens fullgörande för utvandrare, som återflyttat till Sverige.
(Forts.)

Jag kan af egen erfarenhet — och jag kan säga med stor glädje — vitsorda, att känslan af ansvar och plikt på det hållet är vaken; men jag tror att det är något, som ingen skall jäfva eller finna obehörigt, om jag tillägger, att i den riktningen återstår ännu mycket att göra.

Härmed ber jag, herr talman, att få förena mig i lagutskottets hemställan.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Herr statsrådet grefve *Hamilton* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående anslag till fortsättning af statsbanorna Morjärv—Lappträsk, Bastuträsk—Skellefteå—Kallholmsfjärden, Östersund—Ströms vattudal (Ulriksfors) samt Järna—Norrköping m. m.; och

2:o) angående försäljning af ett soldattorp under stomhemmanet Vällersten Norregård N:o 5 i Värnamo socken.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 19 och 21 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 9, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Konungen med begäran om utredning, huruvida vissa sjukdomar må utgöra äktenskapshinder och skäl till återgång af äktenskap m. m., samt

n:o 10, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ansvar för den, som utsätter annan person för venerisk sjukdom m. m.,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Om vidgad rätt till utträde ur statskyrkan.

Föredrogs ånyo lagutskottets den 19 och 21 innevarande februari bordlagda utlåtande n:o 11, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Konungen angående vidgad rätt till utträde ur statskyrkan.

Med föranledande af en inom Andra Kammaren af herr *E. Räf* väckt, till lagutskottet hänvisad motion, n:o 90, hade utskottet i förevarande utlåtande hemställt, att Riksdagen måtte,

med bifall till förevarande motion, i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning, att det må lämnas fritt för hvarje svensk undersåte, som fyllt tjuguet år, att utträda ur den svenska statskyrkan utan att behöfva uppgifva något trossamfund, hvartill han ämnar öfvergå.

*Om vidgad
rätt till ut-
träde ur stats-
kyrkan.
(Forts.)*

Herr Billing: Motioner af liknande beskaffenhet med den, som nu är föremål för behandling, hafva i riksdagen framkommit med ungefär samma regelbundenhet som skottåren. Jag har förut vid mer än ett tillfälle uttalat den meningen, att den här föreslagna förändringen icke är af något synnerligt behof påkallad. Det har varit mig beskärft eller ålagdt att aktgifva på denna fråga, sådan den kunnat framkomma under tiderna mellan riksdagarna, och så godt som aldrig någonsin under dessa mellantider har jag hört talas om det behof, motionen omnämner. Har man emellertid hunnit till en viss punkt af riksdagsperioden, återkommer motionen.

Om motionen emellertid icke varit af något synnerligt behof påkallad förr, så är den det ännu mindre nu, såvida man tager hänsikt till dem, som i allmänhet framburit önskvärldheten af den nu föreslagna förändringen. Det har under gångna tider egentligen varit, hvad jag kan kalla, de frireligiösa, som ha önskat denna förändring, och då har den varit mera motive-rad än nu, därför att motsatsen mellan dem och vår svenska kyrkas folk förr varit mycket större, än den nu är. Motsatsen har jämnats ut, och samlifvet mellan de olika grupperna har blifvit allt fredligare och fredligare. Jag tror därför, att det nu icke hos de frireligiösa råder en så liflig önskan i detta fall, som det förr gjorde.

Men nu kan man säga, att det på sista tiden kommit in en ny part i denna fråga, och detta kan gifva anledning till att betrakta den från en ny och kanske förändrad synpunkt. Ha förut dessa framställningar kommit fram från de frireligiösa och varit ägnade att inverka på dessas ställning till vår svenska kyrka, så skulle det nu snarast vara fråga om en annan grupp af svenska medborgare, nämligen alla dem, som äro alldeles utan religiösa intressen, eller rättare äro besjälade af bestämdt anti-religiösa tänkesätt. Jag tror icke, att man kan till sin fulla betydelse uppskatta, hvad som ligger i den uti vårt land bedrifna antireligiösa agitationen. Ofta talas det om den antimilitaristiska agitationen, och hvad som säges om den ifrån vår sida är helt visst riktigt, men säkert är, att den antireligiösa agitationen är åtminstone lika farlig. Jag är viss om, att den är farligare, där-

*Om vidgad
rätt till ut-
träde ur stats-
kyrkan.
(Forts.)*

för att den griper in på det allra innersta området, i själfva hjärtpunkten af ett folks lif.

Denna antireligiösa riktning, denna rent kristendomsfientliga sträfvan, den är icke några individers sak, utan den är ett stort organiseradt samfunds sak.

I det tryckta programmet för den socialistiska ungdomsföreningen lyder första momentet så — herrarna få ursäktat att jag läser upp det:

»Då den kristna religionen lika väl som de öfriga representerar en föråldrad världsåskådning, som står i strid såväl med vetenskapens sanningar som mänsklighetens praktiska intressen,

då religionen städse varit en oförsonlig fiende till allt framåtskridande och följaktligen i våra dagar är en af de häftigaste motståndarne till arbetsskassen och dennas andliga och materiella frigörelse,

då religionens vidskepliga läror hafva till syftemål att genom ett systematiskt uppammande af auktoritetstron förslöa tanken och kväfva alla upproriska känslor mot den bestående samhällsordningen med dess förtryck och utsugning af de arbetande klasserna, och då religionen sålunda är en af de starkaste hörnpelarna för det nuvarande på motsatsen mellan herre och underordnad, kapitalist och lönearbetare baserade samhället,

uppmanar kongressen förbundets medlemmar att af alla krafter bekämpa den religiösa vidskepelsen i alla dess former, och uttalar kongressen den uppmaningen till alla dem, som insett, att den religiösa humbugen är en fara, att undandraga sig dess inflytande. Särskildt gäller det att afstå från allt prästerligt och statskyrkligt inflytande och välde.»

Invänder man nu, att detta är den socialistiska ungdomsklubbens program, och att de äldre kanske icke vilja helt underskrifva det, så kan dock ingen bestrida sanningen af, att dessa ungsocialister äro sina fäders barn, och att i grunden ingen skillnad råder mellan de äldre och de unga.

Fråga herrarna nu, hvarför jag vid detta tillfälle kommer fram med detta, så blir svaret, att emedan situationen är sådan, och emedan det bedrifves en sådan agitation, så kan det ju sägas: Fordrar icke kyrkans värdighet, att hon frigöres från dessa sina uppenbara fiender.

Och såge jag blott eller i första hand på kyrkans värdighet, skulle jag icke ett ögonblick tveka att säga: Det är icke blott önskvärdt, att sådana kunna träda ut, utan de borde uteslutas!

Nog ligger någon vikt också på det, som kan höra till kyrkans värdighet. Men för en luthersk folkkyrka kan aldrig frågan om kyrkans värdighet vara det första och det viktigaste. För henne finnas uppgifter långt allvarligare än att taga vara på sin värdighet. Hon vill vara hans tjänare, som icke skändes för någon, utan som tog sig an och var tillsammans med

sådana, som allt annat hederligt folk drog sig för att vara tillsammans med. Hon vet, att hon har fått till uppgift att utföra hans ärenden och därför är hvad som hör till, hvad som höjer eller minskar hennes värdighet för henne af en ganska försvinnande betydelse. Såsom kyrkans man skulle jag också, för så vidt ifrån kyrkans sida anspråk kommo fram att aflägsna den här ifrågavarande bestämmelsen ur dissenterlagen och därigenom utesluta dessa hennes motståndare, — jag skulle då, säger jag, — afråda ett sådant förslag. Jag anser nämligen, att kyrkan fått kallelse och plikt att trots allt det förnedrande, som däri ligger för henne, dock försöka att utföra sitt uppdrag äfven bland dem.

Om vidgad rätt till utträde ur statskyrkan.
(Forts.)

Från allmän politisk ståndpunkt kan ju kanske svaret afges annorlunda. Jag har en gång i kyrkomötet sagt, när ett förslag sådant som det här föreliggande behandlades: en annan sak är det, om Riksdagen skulle besluta att taga ifrån kyrkan detta för henne så vanskliga uppdrag och denna för henne så svåra plikt.

Vore nu den svenska kyrkan en organisation vid sidan om den svenska staten, vore den svenska folkkyrkan en fristående organisation gentemot den svenska staten, skulle från den synpunkten, från organisatorisk synpunkt sedt, det kunna vara att tillråda, hvad här nu är föreslaget. Men herrarna ha kanske aldrig riktigt allvarligt tänkt på, hvad den svenska kyrkan är? Hon är icke en organisation vid sidan om staten, icke en fristående organisation, utan hon är det svenska folket själf, för så vidt det vill hålla sig till kristen tro och vill vara verksamt för att befordra denna tro. Då är det fråga om — och jag betraktar nu saken icke alls ifrån kyrklig synpunkt utan från svensk folklig synpunkt — huruvida denna förändring är att tillråda eller afråda. Jag medger gärna, att meningarna kunna vara olika vid besvarandet af den frågan, meningarna mellan dem, som äro lika goda vänner af svenskt folk, svenskt folklif och kristet svenskt folklif. Men jag vill, att herrarna icke skola fatta sitt beslut utan att tänka på, hvad uteslutandet af den här berörda punkten ur dissenterlagen innebär. Kanske innebär det icke många synbara praktiska konsekvenser, det är möjligt. men dess betydelse ligger uti den princip, som därigenom skulle för första gången fastslås i svenska folkets historia.

När dissenterlagen antogs — ja, det var ju åtskilliga förordningar förut, som gingo i samma riktning, så att man kan förlägga datum något längre tillbaka, men det inverkar icke på saken — då upphörde den svenska folkkyrkan att vara en enhetskyrka. Men då stod det ännu kvar, såvidt det beror på lagar, att svenska folket dock skulle vara ett kristet folk, och att ingen svensk medborgare, om jag undantager judarna, skulle lämnas utan kristligt religiös omvårdnad. Upphäfves nu föreliggande

*Om vidgad
rätt till ut-
träde ur stats-
kyrkan.
(Forts.)*

paragraf, så innebär det, att här i landet komma att finnas så och så många — jag vet icke antalet — svenska medborgare, hvilka icke tillhöra något religiöst samfund och hvilka icke äro föremål för någon religiös omvårdnad. Det är principen.

Nu kan man ju säga: men detta är en abstrakt princip, och på denna ligger icke stor vikt! Och det kan ju så vara, men principer ha en märklig förmåga att småningom föda fram ur sig sina konsekvenser.

Ser jag slutligen på hvad som innebär den största betänkligheten, icke ur principiell utan ur rent praktisk synpunkt, så är det frågan om dessa utträdas barn och den uppfostran, de komma att erhålla. Konsekvensen utaf borttagandet af den här ifrågavarande bestämmelsen kunde kanske snart bli, att dessa utträdde, om de nu också skola hafva någon makt öfver sina barns uppfostran, skola kunna undandraga dessa all religiös undervisning. Och så skulle vi komma därhän, att det i Sverige kunde bli såsom en vår legationspredikant i Paris berättade för mig, att det där hade händt honom. Han hade där i de bildade klasserna träffat på unga personer på jag tror omkring aderton år, hvilka, när han för dem nämnde namnet Kristus, icke hade någon aning om, hvem han var.

Motionären har insett detta och har i sin motivering särskildt betonat nödvändigheten af att vidtaga särskilda omsorger om barnen till dem, som utträdde, och det håller jag honom räkning för. Jag skulle också ha hållit lagutskottet räkning för, om det hade upptagit och betonat detta i sin motivering. Men lagutskottet har i stället nöjt sig med att ur sin fjärding taga upp ett gammalt lagutskottsbetänkande och trycka af detta. Jag undrar för resten icke alls på, att man vänder på fjärdingarna, när man har så många utlåtanden att ge. Men lagutskottet hade dock enligt min mening bort betona det nämnda, så mycket mer som motionären själf pekar på det.

I detta ögonblick står jag här icke såsom kyrkans man utan såsom riksdagsman. Som sådan har jag icke hjärta att yrka bifall till utskottets förslag, men jag skall icke heller göra något annat yrkande.

Herr af Ekenstam: Herr grefve och talman, mina herrar! Då detta betänkande kom i eder hand, var det ju ganska naturligt, att ni skulle tro, att det var produkten af ett enigt lagutskott. Jag vill i afseende å den saken endast anmäla, att jag icke haft tillfälle att deltaga uti behandlingen af detta ärende, och hade, om jag haft ett sådant tillfälle, icke kunnat bidra till det slut, hvartill utskottet kommit.

Den föregående, högt ärade talaren har på ett synnerligen kraftigt och belysande sätt utredt den ställning, hvori den svenska statskyrkan och svenska staten stå till hvarandra. Jag tror, att

just det uttryck, han fällde, att svenska statskyrkan är svenska folket själf, på bästa sätt visar, i hvilken intim förening dessa båda begrepp stå. Det gäller således, om vi skola följa lagutskottet och bifalla motionen, att helt och hållet omlägga vårt statssystem och vårt rättssystem. Till en sådan omläggning är jag för min del icke beredd, och det är därför, herr talman, jag yrkar afslag på utskottets hemställan.

Om vidgad rätt till utträde ur statskyrkan.
(Forts.)

Herr Petersson, Lorentz: Då jag i lagutskottet deltagit i behandlingen af ärendet och varit med om det slut, hvartill utskottet kommit, ber jag att få framhålla de hufvudsakliga skäl, som bestämt mig för att instämma med lagutskottet.

Frågan kan ju ses från olika synpunkter. Om jag ser den från uteslutande kyrklig synpunkt, kan jag icke fatta annat, än att det vore en ren fördel för kyrkan att blifva af med sådana personer, som på inga villkor vilja vara hennes medlemmar eller, som utskottet säger, »mot henne hysa ett rent af hatfullt sinne-lag», »motarbeta hennes mål och skada hennes verksamhet». Det kan ju vara riktigt hvad som sades af den förste ärade talaren, att kyrkans *värdighet* icke lider af att inom sig hysa sådana medlemmar. Men det finnes andra synpunkter att taga i betraktande. Jag vill fråga för min del, om icke kyrkan, genom att lämna tillfälle till utträde ur kyrkan, skulle främja sin egen *verksamhet* och sitt *inflytande*.

Ser man saken från ren statssynpunkt, kan jag väl förstå, att man finner det betänkligt att genom tillstyrkande af en lag-ändring på detta område taga steget ut och formligen erkänna, att det medgifves rena hedningar och religionslösa människor att vara medlemmar af staten. Man kan ju känna det motbjudande att vara med härom och med sin röst härtill medverka. Men hvad tjänar det till att blunda för den förhandenvarande påtagliga verkligheten? Är det icke alldeles tydligt, att det finnes ibland vårt folk många, många — och deras antal ökas alltjämt — som icke blott äro främmande för vår kyrka och hennes arbete, utan som äro hennes öppna fiender, som håna och försmåda allt hvad vår kyrka sätter högt och heligt? Skulle det vara någon vinst att fasthålla de förhållanden, som göra, att dessa icke ha rätt att träda ut ur kyrkan, då, såsom utskottet påpekar, deras mot kyrkan fientliga sinnelag »i väsentlig mån ökas af tvånget att kvarstå inom kyrkan». Jag tänker för min del, att kampen, som från det hållet föres mot kyrkan, snarare komme att dämpas än stegras genom ett bifall till den föreslagna åtgärden.

Det har ju också rätt länge varit mycket lätt att vinna utträde ur vår kyrka. Sedan år 1873 har det blott behöfts att uppgifva ett främmande trossamfund, till hvilket man velat öfvergå, men staten har icke kontrollerat, att man verkligen

*Om vidgad
rätt till ut-
träde ur stats-
kyrkan.
(Forts.)*

öfvergått till det samfund, som man uppgifvit. Därför tror jag, att det finnes ganska många i vårt land, och det torde också kunna bestämdt uppvisas, som icke höra till något samfund alls, så att faktiskt är redan principen, hvarom förut talats, bruten.

Och hvilka är det, som dissenterlagens bestämmelser hindra att utgå ur kyrkan? Jo, de mera samvetsgranna, de som icke vilja hyckla en anslutning till ett samfund, som de icke vilja tillhöra. Däremot ha de mindre nogräknade mycket lätt att utträda. Skall då lagen vara till favör för de mindre samvetsgranna, men till hinder för de mera rättänkande och ärliga? Jag tror för min del, att det vore mycket lyckligt, om man här kunde medverka till uppdragande af klara linjer.

Men det vill jag hafva fastslaget, att det nu icke är fråga om att borttaga den obligatoriska kristendomsundervisningen för vårt folks medlemmar. Såsom redan den förste talaren, anmärkt, har ju motionären med särskildt eftertryck betonat, att om det här skall blifva en lagstiftning, skall det icke ske något intrång på den gamla ordningen, att undervisning i kristendom lämnas åt alla Sveriges barn utan undantag, äfven deras, som utträdt ur statskyrkan. Och det är under den uttryckliga förutsättning, att denna grundsats med afseende på vårt folks uppfostran och undervisning i kristendom hålles vid makt, som jag både i lagutskottet afgifvit och nu ämnar afgifva min röst till förmån för lagutskottets utlåtande.

Jag ber att till lagutskottets utlåtande få yrka bifall.

Herr Heüman: Då jag icke hade tillfälle att närvara i lagutskottet, när denna fråga där behandlades, i hvilket fall jag säkert hade fått tillfälle att, ehuru suppleant, i behandlingen taga del, har jag ansett som min skyldighet att här uppträda för att säga, att jag icke kan för min del vara med om det slut, hvar till lagutskottet kommit i frågan. Ty jag kan icke tänka mig att kunna vara med om följderna af den skrifvelse, hvarom lagutskottet här hemställt till Riksdagen. Skall det nämligen bli någon verklig effektivitet af denna skrifvelse, så skall ju Kungl. Maj:t framlägga ett förslag för Riksdagen, hvilket enligt min mening komme att till sina yttersta konsekvenser utmynna i att offentligt proklamera en religionslös stat.

Det förefaller mig ock, som om staten, ifall den en gång medgifvit sina medborgare religionslöshet, sedan svårligen skulle kunna tvinga dem att ge religionsundervisning åt sina barn. Följden af att staten blir religionslös synes mig därför alldeles konsekvent blifva den, som biskop Billing här nyss antydde: en religionslös skola. Och så stå vi vid något, som vi icke tänkt oss in uti. Vi komma till slut därhän att öfverflytta skolan ifrån kyrkostämmans område till kommunalstämmans. Ty med det samma en svensk medborgare blir religionslös, kan han icke ha

rösträtt på svensk kyrkostämman, och således skulle han beröfvas rösträtten i fråga om skolan, därest denna fortfarande skulle höra under kyrkostämman. Då stå vi ju midt uppe i den situationen att genom en bakdörr ha fått in kyrkans skiljande från skolan.

Jag vet, att det kan finnas många, som önska denna skilsmässa, men jag tror icke, att dessa egentligen skulle vilja, att detta skall ske på eu bakväg. Den saken vill man nog, tror jag, ha på en särskild plattform, så att man vet, hvart man går och hvad det gäller, när man fattar beslut i en fråga med så vidtgående konsekvenser.

Just därför är det, herr grefve och talman, som jag nu yrkar afslag på lagutskottets betänkande.

Herr Ekman: Vare sig statskyrkan skall anses stå i den innerliga förbindelse med staten, som den förste ärade talaren gjorde gällande, eller statskyrkan får betraktas såsom något mera fristående, i det att man anser, att den kyrka, som omfattas af folkets stora flertal, just därför bör af staten tilldelas den privilegierade ställning, som en statskyrka alltid innehar, så gäller i båda fallen, att fördelen af statskyrkan är den, att hon har rätt och plikt att nå alla med sin kyrkliga omvårdnad. Och det har ju också betonats, att det är mycket angeläget att icke förhastadt medgifva fritt utträde ur statskyrkan, enär då kyrkans möjligheter att nå alla skulle minskas. Emellertid tror jag, att äfven om ett sådant utträde medgifves, har kyrkan möjlighet att nå det stora flertalet. Hon får då naturligtvis utöfva en mera missionerande verksamhet.

Det är dock ytterst betänkligt, att kyrkans uppenbara fiender skola ha rättighet att besluta i hennes allra innersta och ömtåligaste lifsangelägenheter. Den, som tillhör kyrkan, har nämligen rättighet att yttra sig på kyrkostämman och där deltaga i beslutet, han kan blifva ledamot i kyrkomötet o. s. v. och sålunda på alla vägar, som stå kyrkans medlemmar till buds, utöfva inflytande på hennes angelägenheter. Det kan icke vara riktigt, att kyrkans fiender på det sättet skola beredas tillfälle att utöfva sin mot kyrkan fientliga verksamhet i hennes innersta sköte. Jag tror sålunda, att vi förr eller senare komma till den punkt, då det blir nödvändigt att medgifva ett sådant utträde, hvarom här är fråga.

Men en annan sak är, om det kan vara tillrådligt att redan nu medgifva fritt utträde. Då det häromdagen var fråga om revision af kyrkolagen, tillät jag mig framhålla angelägenheten af, att de kyrkliga frågorna underkastades en genomgående principdebatt från sakkunnigt håll, innan man inlät sig på lagstiftningsåtgärder. Det är särskildt viktigt i en sådan fråga som denna. Vi hafva redan hört, att det är oklart, hur det skall gestalta sig med afseende å kristendomsundervisningen för barnen till dem,

*Om vidgad
rätt till ut-
träde ur stats-
kyrkan.*
(Forts.)

*Om vidgad
rätt till ut-
träde ur stats-
kyrkan.*
(Forts.)

som fått utträda ur kyrkan, och det finnes åtskilliga andra konsekvenser, som icke synas vara klart insedda ännu. Enligt min tanke gör man klokt uti att icke tillåta ett fullkomligt fritt utträde, förrän frågan mera mognat. Jag tillåter mig därför yrka afslag på utskottets hemställan.

Herr Sjöcrona: Under tiotal af år har den nu föreliggande frågan åter och åter framkommit. Det här föreliggande betänkandet upplyser, att lagutskottet har sex gånger förordat och Andra Kammaren sju gånger beslutit skrifvelse i denna riktning. Jag vill i anledning häraf först och främst uttryckligen framhålla och betona, att från kyrkomötets och Första Kammarens sida det ingalunda beror på någon halsstarrighet eller fientlighet mot den svenska folket tillförsäkrade tanke- och trosfrihet, som föranledt, att icke ännu något beslut i denna sak kommit till stånd. Det har berott därpå, att det är mycket svårt att komma till ett tillfredsställande resultat i denna mycket grannliga fråga. Det är mycket lätt att, såsom lagutskottet och Andra Kammaren gjort, kasta fram en skrifvelse och begära ett lagförslag, men det är icke lika lätt — och det visar sig också af beslutet — att antyda åtminstone i någon mån, hur denna fråga skall lösas.

Nu har emellertid motionären enligt mitt begrepp — och detsamma har ju herr Billing erkänt — yttrat sig på ett välvilligt sätt, så det kan vara skäl att läsa upp det. Det är ju icke så långt. Han säger, att han är af alldeles motsatt åsikt med dem, som betecknat reformen såsom mycket betydelselös, och »anser därför också, att man vid dess genomförande bör taga sådant sikte på alla dess konsekvenser, att nationens afkristnande i möjligaste mån förebygges, och att sålunda kristendomen fortfarande må bibehålla sin höga och privilegierade ställning i våra grundlagar och öfriga lagar, så att vi icke förlora vår ställning som en så kallad kristen stat, att de föräldrar, som utträdt ur kyrklig gemenskap med vårt folk, ej må kunna hindra sina barn att erhålla obligatorisk kristendomsundervisning, att äkta makar må behålla sin fullkomliga frihet att alldeles oberoende af hvarandra få utgå ur eller kvarstå i kyrkan o. s. v. Dessutom måste det gifvetvis bestämmas, huru man skall förfara för att vinna sådant utträde ur kyrkans gemenskap samt under hvilka omständigheter ett återupptagande må kunna äga rum och formerna därför. Skulle en person dö utan någon som helst gemenskap med kyrkan, så måste ju förfarandet vid begrafningen vara närmare bestämdt».

Det vill synas mig, som man på basis af hvad motionären här anfört skulle kunna tänka sig att få till stånd en lag i ämnet, som bättre än den nuvarande tillfredsställer önskingarna. Och om en sådan lag nu kommer till stånd, kunde också därvid undanröjas de betänkligheter, som framhöllos exempelvis af

herr Hefiman. Jag skall därför nu icke bestämdt motsätta mig, att en skrifvelse i ämnet aflåtes. Vår nuvarande dissenterlag af år 1873 föreskrifver, såsom herrarne alla veta, att den, som vill utgå ur svenska kyrkan, skall anmäla sig hos sin själasörjare och uppgifva det kristna trossamfund, till hvilket han vill öfvergå. Denna lag vill icke ens förutsätta möjligheten af att i vårt land någon skulle vilja öfvergå till ett trossamfund, som icke vore kristet, att han skulle vilja anmäla sig till att blifva hedning. Den innehåller icke heller föreskrift om möjligheten att öfvergå från den kristna läran till den mosaiska. Det må väl anses betänkligt, om lagen uttryckligen tilläte en person att öfvergå till ren religionslöshet, ren ateism eller ren hedendom, att således en person aldeles kunde upphöra att på något sätt blifva föremål för religiös omvårdnad, om han än någon gång till slut skulle vilja mottaga kärleksfull varning och upplysning. Framför allt måste det vara af vikt, att i en kristen stat bestämmelserna icke äro sådana, att de omsider kunna leda därhän, att barnen få undervisas och uppfostras till att blifva hedningar. Just detta har motionären framhållit att han icke önskar; han vill tvärtom hafva en lag, som kan råda bot härför.

Alltsedan jag såsom ledamot i 1883 års kyrkomötes tillfälliga utskott första gången deltog i behandlingen af denna fråga, har jag varit af den åsikten, att man kunde befria den, som vill utgå ur kyrkan, från att uppgifva ett bestämdt, inom landet existerande trossamfund, att det möjligen kunde vara nog, om man endast uppgäfve, att han i vissa delar afviker från den svenska folkkyrkans uppfattning, men fortfarande vore kristen och att han därför kunde få lämna den, men att man utan vidare skulle tillåta en person att utträda ur kyrkan för att blifva hedning, det anser jag, såsom jag redan förut nämnt, vara synnerligen betänkligt. Jag måste ju emellertid medgifva, att så synnerligen mycket kan man icke vinna genom sådana bestämmelser, som nu äro gällande, ty det finnes icke möjlighet att kontrollera, om den person, som anmäler sig hos sin själasörjare, talar sanning eller icke. Vikten ligger väl därpå, att själasörjaren skall komma i tillfälle att kärleksfullt tala med honom och söka föra honom till bättre åsikter,

Emellertid, såsom redan nämnts, vill jag icke motsätta mig en skrifvelse i ämnet. Jag behöfver icke yrka bifall till lagutskottets hemställan, ty det är ju redan gjort, och herr talmannen kommer i allt fall att framställa yrkande därom.

Herr Trygger: För att undanröja hos många all tvekan angående innebörden af lagutskottets hemställan, får jag nämna, att utskottet tydligen varit främmande för tanken att på något sätt jäfva motionärens uppfattning, att vård måste tagas om och kristendomsundervisning beredas barn till personer, som utträdt

Om vidgad rätt till utträde ur statskyrkan.
(Forts.)

*Om vidgad
rätt till ut-
träde ur stats-
kyrkan.
(Forts.)*

ur statskyrkan, för så vidt icke sådan undervisning skulle beredas dem på annat sätt, inom det samfund, de tillhöra. Men utskottet har icke haft anledning att uttala sig särskildt i denna fråga lika litet som i andra frågor, som stå i samband med det förslag, hvilket här föreligger. Hvad nu beträffar det, som för utskottet eller åtminstone för mig varit bestämmande, då jag biträdd motionärens förslag, så, om det vore såsom herr Billing gjorde gällande, att detta förslag skulle innebära den nyheten att här i landet hädanefter, i motsats till hvad hittills varit fallet, skulle få finnas svenska medborgare, som icke tillhörde något religionsamfund, skulle jag mycket hafva tvekat att biträda förslaget. Det är emellertid icke så, att förslaget inför något dylikt, som vore i strid med hvad hittills gällt. Den gällande rätten är sådan, att detta redan nu kan förekomma. Det enda som det nya förslaget innebär är, att det icke stadgar skyldighet för den, som utträder ur kyrkan, att uppgifva visst trossamfund, till hvilket han öfvergår. Den nuvarande ståndpunkten är, att man skall uppgifva ett trossamfund, men det finnes ingen kontroll, ingen garanti för att man inträder i detta. Förslaget tager bort skyldigheten att lämna denna uppgift af det skäl, som en ärad talare anförde: man vill icke, att den, som icke drager i betänkande att gifva falska uppgifter, skall få en fördelaktigare ställning än den, som är ur stånd att tala osanning. Förslaget innebär sålunda i realiteten icke någon lättnad för en person att utträda ur svenska statskyrkan, utan innebär endast, att man vill åt alla medgifva de förmåner, som för närvarande de, som icke draga i betänkande att gifva felaktiga uppgifter, utan vidare kunna komma i åtnjutande af.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Billing: Jag skall be att mot den siste talaren få säga, att jag icke kan tycka, att hans anmärkningar mot mig voro riktiga.

Jag har sagt, att jag tror nog, att, om man ser saken praktiskt, det icke kan blifva så stor skillnad på dem, som hafva redan i sitt inre skilt sig från vår kyrka, om de utträdde också legalt utan att ingå i annat trossamfund; men jag betonade, och jag tror, att jag mycket starkt upprepade det i mitt anförande, att det är en ny princip, som här uttalats. Ty i den nuvarande dissenterlagen är det dock fastslaget, att man icke får utträda ur den svenska statskyrkan utan att gå in i annat kristet trossamfund. Och upphäfves den lagen, är det tydligt, att den principen blir fastslagen, att man har rätt att blott och bart gå ut ur den svenska statskyrkan utan att också uppgifva, att man ämnar gå in i annat trossamfund. Nog är det en ny princip. Men sedan blir det en annan sak, om den principen är värd

beaktande. Den kanske icke är värd någonting. Jag sade endast, att jag för min del har den erfarenheten, att principer hafva en märkvärdig förmåga att framtvinga konsekvenser.

*Om vidgad
rätt till ut-
träde ur stats-
kyrkan.
(Forts.)*

Herr Wieselgren: Det är väl snart 30 år, sedan jag första gången röstade för ett sådant förslag som det nu föreliggande. Jag har sedan röstat för det många gånger, men jag måste erkänna, att jag gjort det med stigande betänksamhet; ty när man först började debattera denna fråga, stod det dock icke så till inom svenska folket som det nu gör.

Det tjänar ingenting till att söka dölja det förhållandet, att hedendomen på sista åren därinom vunnit ofantligt många fler adept, än hvad då var fallet. Man drog sig den tiden för att säga, att man var hedning, att man ville öfvergå från kristendomen till hedendomen, men det generar man sig icke för numera. Man tycker tvärtom, att en sådan bekännelse är ett bevis på en högre kulturståndpunkt, och man är stolt däröfver. Jag kan icke annat än djupt sentera det yttrande herr Billing nyss fälde, då han sade — jag kan icke ordagrant återgifva hans yttrande, men jag tror, att jag träffar hans tanke rätt — att med godkännandet af en sådan bestämmelse som den nu föreslagna börjar ett nytt kapitel i svenska folkets religiösa historia. Ty det kan icke nekas, det är ett gammalt kapitel, som slutar och ett nytt som börjar. Jag är fullt medveten om, att den svenska statskyrkan, från det detta begynnelsebeslut vinner sin oundvikliga och fulla effektivitet inom lagstiftningen, får betraktas mera såsom en missionskyrka än som statskyrka; men jag är icke viss på att icke detta kan hafva sina stora fördelar just för »den svenska folkkyrkan», just för den del af svenska folket, som ännu hänger fast vid sin kristna tro. Därför kan jag ännu alltid vidhålla den uppfattning, som jag så länge haft, att det är en fördel, att från svenska kyrkan sådana få afsöndra sig äfven i yttre mening, som i inre mening redan hafva vändt henne ryggen.

På den grund, herr grefve och talman, ber jag att få yrka bifall till lagutskottets förslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som därunder förekommit, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu föredragna utlåtande hemställt samt vidare på afslag därå; och förklarade herr talmannen sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Om vidgad
rätt till ut-
träde ur stats-
kyrkan.
(Forts.)

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i sitt u
n:o 11, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos
rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 42;

Nej — 59.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet de under sam-
manträdet aflämnade kungl. propositionerna.

Anmälades och bordlades:

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 2, i anledning af väckt
motion om rätt att i vissa fall utöfva rösträtt vid riksdagsmanna-
val genom valedels insändande till valförrättaren;

statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens
sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet;

n:o 29, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa
frågor rörande anslag under riksstatens sjätte hufvudtitel; och

n:o 30, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen
gjorda framställningar om anslag till statens järnvägar;

bevillningsutskottets betänkande n:o 12, i anledning af väckt
motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående särskild beskatt-
ning af aktiebolag, som äga fast egendom; äfvensom

lagutskottets utlåtanden:

n:o 14, i anledning af väckt motion angående behörighet
för gift kvinna att under vissa villkor vara förmyndare för sin
man, som förklarats omyndig;

n:o 15, i anledning af väckt motion angående befogenhet för gift kvinna, som sammanlever med sin man, att idka handel eller annat näringsyrke; och

n:o 16, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående lättnad i värnpliktstjänstgöringen för värnpliktige, som genom den frivilliga skytterörelsen tillägnat sig fullgod skjutskicklighet.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

10 herr *Herdin* från den 24 innevarande februari t. o. m. den nästkommande mars;
herr *Sandwall* under tio dagar från den 24 i denna månad.

Justerades ytterligare fyra protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 3,30 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
